

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální patologie a sociologie

**Problematika nebezpečného pronásledování v
praxi Policie České republiky**
Bakalářská práce

Autor: Jiří Meixner
Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: Mgr. Stanislava Hoferková, PhD.

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ

Pedagogická fakulta

Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Jiří Meixner**
Osobní číslo: **P12744**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální patologie a prevence**
Název tématu: **Problematika nebezpečného pronásledování v praxi Policie ČR**
Zadávající katedra: **Katedra sociální patologie a sociologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Metodika Policie ČR při řešení problému nazvaného stalking. Možnosti pomoci obětem, možnosti obrany proti pachatelům, možnosti spolupráce Policie ČR s dalšími institucemi působícími v dané oblasti, ale i mimo ni. Popis průběhu prověřování z pohledu Policie ČR. Popis konkrétních případů, jejich průběh a výsledek. Zhodnocení spolupráce s oběťmi, práce s pachateli a dalšími objekty zapojenými do průběhu prověřování. Metody výzkumu: studium a analýza písemných odborných pramenů a statistických údajů, kasuistika.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Stanislava Hoferková, Ph.D.**
Katedra sociální patologie a sociologie

Oponent bakalářské práce: **JUDr. Miroslav Antl**

Datum zadání bakalářské práce: **12.2.2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30.4.2015**

L.S.

doc. PhDr. Pavel Vacek, Ph.D.
děkan

PhDr. Václav Bělík, Ph.D.
vedoucí katedry

dne

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 21.04.2015

Poděkování

Na tomto místě děkuji vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Stanislavě Hoferkové, PhD. za odbornou pomoc, rady a připomínky, které mi při zpracování práce poskytla. Dále děkuji své rodině, která mě po celou dobu mého studia výrazným způsobem podporovala. Poděkování náleží i mým nadřízeným a kolegům, kteří mi umožnili studium při zaměstnání.

Anotace

Bibliografický záznam:

MEIXNER, Jiří. *Problematika nebezpečného pronásledování v praxi Policie České republiky*. Hradec Králové, 2015. 64 s. Bakalářská práce, Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Stanislava Hoferková, Ph.D.

Tato práce se zabývá formou protiprávního jednání nazývaného jako nebezpečné pronásledování, jinak také z angličtiny převzaté „stalking“ a možnostmi Policie České republiky jak se s touto problematikou vypořádat. Vzhledem k mé již devítileté praxi u Policie České republiky je mi toto téma velmi blízké.

Bakalářská práce popisuje postup týkající se prověřování zmíněného jevu. Je důležité rozlišovat mezi prověřováním a vyšetřováním, kdy prověřování se řídí dle §158 trestního řádu a vyšetřování již dle ustanovení §160 trestního řádu. V práci jsou uvedeny všechny možnosti policejního orgánu, které má při objasňování, jednoho z nejnebezpečnějších protiprávních jednání. V teoretické části jsou uvedeny základní pojmy, druhy stalkingu, jeho rozpoznání a současná právní úprava týkající se stalkingu. V empirické části jsou popsány případové studie konkrétních případů z praxe a jejich rozbor.

Klíčová slova:

Policie České republiky, nebezpečné pronásledování, stalking, pachatel stalkingu, oběť stalkingu

Annotation

Bibliographic card:

MEIXNER, Jiří. *The problems of the dangerous persecution in practice of the Police of the Czech Republic*. Hradec Králové, 2015. 64 s. Bachelor Degree Thesis.

University of Hradec Králové. Supervisor práce Mgr. Stanislava Hoferková, Ph.D.

The thesis discusses one form of breaking the terms of the law called dangerous persecution, also called with English word “stalking”. The thesis also discusses the possibilities of the Police of the Czech Republic how to deal with this issue. This topic is close to me due to my nine-year experience in the Police of the Czech Republic.

The bachelor thesis describes procedure relating to the mentioned phenomenon. It is important to distinguish between examining and investigating. The examining is governed by §158 of the criminal procedure and the investigating is governed by §160 of the criminal procedure. In the thesis there are described all possibilities of police authorities, which they have for clarification of one of the most dangerous violation of the law. In the theoretical part of the thesis there are stated basic terms, types of the stalking, recognition of the stalking and actual version of the law relating with the stalking. In the empirical part of the thesis there are described studies of the specific cases from the practise and also the analysis of these cases.

Key words: Police of the Czech republic, stalking, stalking, offender of a crime of stalking, victim of a crime of stalking

OBSAH

Úvod	9
1 Charakteristika nebezpečného pronásledování - stalkingu	10
1.1. Trestněprávní vývoj stalkingu	11
1.2. Znaky a formy nebezpečného pronásledování	12
1.2.1 Právní rozbor nebezpečného pronásledování	13
1.3 Cyberstalking	16
2 Pachatel a oběť	17
2.1 Pachatelé nebezpečného pronásledování	17
2.2 Viktimologie a viktimizace	21
2.3 Oběť nebezpečného pronásledování	23
3 Legislativa vztahující se k nebezpečnému pronásledování	25
3.1 Ústava ČR a Listina základních práv a svobod	25
3.2 Trestní zákoník a Zákon o přestupcích	25
3.3 Kdy jde o trestný čin a kdy o přestupek	26
4 Praxe Policie České republiky v přípravném trestním řízení ve věci stalkingu	28
4.1 Oznámení, přijetí oznámení	28
4.1.1 Výslech oznamovatele, poškozeného	30
4.2 Zákonné možnosti policisty jak zastavit jednání pachatele či opatřit důkazní prostředky	30
4.3 Vyhodnocení zjištěných skutečností	34
4.4 Každý případ stalkingu je jiný	35
4.5 Spolupráce policie s institucemi, právníckými a fyzickými osobami	37
4.6 Obecný postup Policie České republiky při ochraně poškozených v trestním řízení	39
5 Výzkumné šetření	41
5.1 Metodologie výzkumného šetření	41
5.2 Kazuistiky	44
Kazuistika č. 1	44
Kazuistika č. 2	45
Kazuistika č. 3	46

5.2.1 Analýza kazuistik.....	47
Analýza kazuistiky č. 1	47
Analýza kazuistiky č. 2	49
Analýza kazuistiky č. 3	50
5.3 Výsledky výzkumného šetření.....	52
5.4 Závěr výzkumného šetření.....	55
Závěr	57
Seznam použité literatury a dalších zdrojů	59
Seznam použitých zkratk	62
Seznam příloh.....	63
Příloha č. 1	
Příloha č. 2	
Příloha č. 3	
Příloha č. 4	

Úvod

Ve své bakalářské práci se zaměřuji na postup policistů, kteří vedou přípravné řízení trestní ve věci přečinu nebezpečného pronásledování. Nicméně je zde zmíněna i právní kvalifikace přestupkového jednání. V průběhu své dosavadní praxe se zařazením na Krajském ředitelství Královéhradeckého kraje, Obvodní oddělení Policie České republiky v pozici inspektor jsem získal mnoho poznatků, podkladů a cenných informací, které chci i touto prací předat svým kolegům, policistům, ale také široké veřejnosti.

Téměř každý z nás se již setkal s pojmem nebezpečné pronásledování nebo stalking. Ještě v nedávné době téma zcela neprobádané nebo spíše latentní. Přestože tu forma této trestné činnosti byla již dávno před tím, než jí zákonodárci přiřadili oficiální pojmenování, velmi často byla skryta pácháním jiné trestné činnosti. Vzhledem k tomu, že nebyla tato skutková podstata zahrnuta do českého práva, nemohlo být jednání pojmenované jako stalking ani právně kvalifikováno a pachatelé tak ani nemohli být za své jednání stíháni. Dnes již není tento pojem neznámý, existuje několik publikací zabývajících se danou problematikou. S vývojem technologií a stále rozšiřujícími se možnostmi pachatelů se stává stalking problematikou, se kterou se příslušníci často setkávají. Jedná se o způsob jak týrat, vydírat, terorizovat a utlačovat svou oběť. Ze zkušeností vím, že často s velmi úspěšnými výsledky pachatelů.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí. Teoretická část se zabývá názvoslovím, zákonnými možnostmi policistů, které mají při vedení trestního řízení, a legislativou platnou k 15. 4. 2015.

Empirická část mapuje činnost policistů a účinnost přípravného trestního řízení v postihování nebezpečného pronásledování s využitím metody kazuistiky. Zkoumám, jak účinná jsou dostupná zákonná oprávnění policistů, jak s nimi umějí zacházet a zda mají dostatečné informativní prostředky k sebevzdělávání.

Cílem bakalářské práce je shrnout poznatky o nebezpečném pronásledování a poskytnout základní informace o postupech při vedení přípravného trestního řízení, které se týká nebezpečného pronásledování.

1. Charakteristika nebezpečného pronásledování - stalkingu

Nebezpečné pronásledování, neboli stalking, je jedním z mnoha sociálně patologických problémů současné společnosti. Jedná se o nebezpečné chování jedinců naší společnosti, které může mnohdy vést ke zničení života pronásledované/ho. Většinou se jedná o interní záležitost mezi dvěma lidmi, ale tato interní záležitost v mnoha případech vede rozličnými způsoby k zasažení i širšího okolí oběti.

„Ve forenzní psychologii je stalking obecně považován za specifickou variantu násilí. Jejím hlavním znakem je obsesivní upnutí se známého nebo neznámého pachatele na určitou osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně projevy nevyžádané a nechtěné pozornosti. Pachatel pronásleduje vyhlédnutou oběť dopisy, telefonicky, SMS či vtíráním se do její blízkosti.“ (Čírtková, 2013, s.53). Tak zní jedna z mnoha možností jak popsat stalking.

V českém trestním zákoníku, jeho zvláštní části, je nebezpečné pronásledování zakotveno následovně:

(1) „Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že *a*) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým, *b*) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, *c*) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, *d*) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo *e*) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 *a*) vůči dítěti nebo těhotné ženě, *b*) se zbraní, nebo *c*) nejméně se dvěma osobami.“ (zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, §354).

Dle Kopeckého (2010) je stalking (lov, pronásledování) termínem, který označuje opakované, dlouhodobé, systematické a stupňované obtěžování, které může mít řadu různých forem a různou intenzitu. Zmiňuje také způsoby, které pachatel, pronásledovatel používá, a to např. dlouhodobě sleduje, bombarduje SMS zprávami, e-maily, telefonáty či nechtěnými pozornostmi (dárky).

Dle Čírtkové (2008) se poté v případě nebezpečného pronásledování nejedná o aktuální ventilaci emocí, tedy nejedná se o tzv. jednání v afektu, ale jde již o myšlenku, záměr či umanutý úmysl.

1.1 Trestněprávní vývoj stalkingu

V současnosti již nelze z mého pohledu hovořit o tom, že by nebezpečné pronásledování bylo novým fenoménem. Již několik let se touto problematikou zabývají specialisté z celého světa. Tato forma protiprávního jednání již má svou minulost, svou odbornou literaturu a samozřejmě i své odborníky. Bohužel trestnost či postižitelnost takového jednání tak dlouhou tradici nemá.

V polovině 90. let se objevují první státy, které přijímají tzv. anti-stalkingové zákony. Jedná se o USA, Austrálii a Velkou Británii. Zanedlouho jsou však tyto první státy následovány dalšími evropskými zeměmi, např. Belgií, která zahrнула Stalking do svého trestního zákona v roce 1998, Holandskem v roce 2000. Nám blízké Rakousko zavedlo trestnost stalkingu 1. 7. 2006 a Německo poté 1. 1. 2007. V České republice je nebezpečné pronásledování vedeno v trestním zákoníku od 1. 1. 2010. (Papežová, 2014, online)

„V řeči lovců zaznamenal anglický výraz „stalking“ stopování, resp. stopováním uštvat lovenou zvěř k smrti. V kriminologickém smyslu je stalking definován jako úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu života a ohrožuje její bezpečnost. Přímým následkem je závažné narušování soukromí, osobní svobody a lidské důstojnosti oběti. V závažných případech poškozují stalking duševní i tělesné zdraví oběti, či dokonce ohrožuje její život.“ (Čírtková, 2008, s.53).

Dle Čírtkové (2008) je stalking považován za relativně moderní fenomén, kdy se o něm jako o otevřeném problému hovoří zejména z hlediska kriminologie, kriminální psychologie a trestního práva. Je ovšem podstatné zmínit i to, že z pohledu psychiatrie je podobný jev znám již dlouho. Již od 18. století se psychiatr Pinel a posléze jeho žák Esquirol zabývali popisem a objasněním tzv. erotománie (tj. patologické vazby na jinou osobu projevující se alespoň zpočátku jako umanutý

obdiv či erotická náklonnost) a dávali ji do volné souvislosti s jinými monomaniemi, jako je pyromanie, kleptomanie atd. Ve 20. století se tomuto problému věnovali i další psychiatři.

„Pronásledování lze tedy souhrnně charakterizovat jako soustavné (systematické) a excesivní (tj. evidentně z normy vybočující) obtěžování druhé osoby projevy nevyžádané a umanuté pozornosti, podnícené v zásadě buď údajným či skutečným obdivem (erotickou náklonností), nebo pocíťovanou záští, nenávistí či pomstou.“ (Čírtková, 2008, s. 55).

Z právního slovníku (Právní slovník, 2009) se poté dozvídáme, že nebezpečné pronásledování představuje formy jednání označované v zahraničí obvykle termínem „stalking“, který byl poprvé použit v 90. letech v USA k označení určitého komplexu charakteristik lidského jednání. Vychází-li se z doslovného překladu, pak by pojem „stalking“ byl přeložen obratem „pronásledovat, stopovat divokou zvěř“. Namísto lovné zvěře zde ovšem vystupuje člověk, který je vystaven podobným útokům, někdy i se stejně fatálním vyústěním, jako je tomu u úspěšného lovu, pokud se lovcí podaří svou kořist dostihnout a usmrтит.

1.2 Znaky a formy nebezpečného pronásledování

Chování stalkerů je po jevové stránce značně rozmanité. Pronásledovatel může používat ilegální prostředky (například ničení cizích věcí, pomluvy, podvody), ale také zcela legální a obecně neškodné postupy (zasílání dopisů nebo dárků, telefonování apod.). Jednotlivá aktivita sama o sobě nezakládá důvodné podezření, že se jedná o nebezpečné pronásledování a také o něm nic nevyovídá. Důležitá je celková skladba a řetězení těchto aktivit. Teprve celkové informace podávají reálný obraz o dění a umožňují určit, zda se jedná o nebezpečné pronásledování, tj. zda jsou splněny jeho určující znaky. (Čírtková, 2008).

Mezi nejdůležitější znaky nebezpečného pronásledování patří opakované a dlouhodobé obtěžování obětí, nevyžádanou a nechtěnou pozorností a to například pomocí dopisů, e-mailů, telefonátů, SMS zpráv, zasíláním různých zásilek s dárky. Obsah zpráv může být příjemný, ale také zastrašující. Jako další projev nebezpečného pronásledování je demonstrování moci a síly stalkera. Do této

kategorie můžeme zařadit fyzické pronásledování oběti do práce, na nákup, čekání před domem apod.

Z vlastní praxe mohu uvést, že je v mnoha případech těžké určit, kdy je již překročena jistá hranice běžného způsobu komunikace, chování apod. V souvislosti s nebezpečným pronásledováním a různými způsoby chování pachatele není vždy zcela zřetelné, zda se jedná o nebezpečné pronásledování nebo o jiný delikt. Velmi často se stává, že hlavním a startujícím jevem je nebezpečné pronásledování, které je doprovázeno dalšími delikty. Nebo naopak z opakovaného páchání deliktů, jako například výhrůžky neznámého pachatele (nebezpečné vyhrožování, vydírání apod.), nebo ničení věcí (poškození cizí věci) je později zjištěno, že se jedná, mimo jiné, o nebezpečné pronásledování, ke kterému pachatel užívá jednání, které samo o sobě nasvědčuje páchání např. pouze majetkové trestné činnosti. Druhá z možností je ale spíše výjimkou.

1.2.1 Právní rozbor nebezpečného pronásledování

K dokonalému pochopení problematiky je nutné se seznámit s trestným činem nebezpečné pronásledování, resp. jeho obsahem, tedy skutkovou podstatou trestného činu, dále jen „SPTČ“.

SPTČ je souhrn objektivních a subjektivních znaků trestného činu, dále jen „TČ“, které určují jednotlivé TČ a odlišují je od sebe navzájem. Jednotlivé SPTČ jsou charakterizovány čtyřmi skupinami, tzv. obligatorními znaky. Takové znaky existují u každé SPTČ, i když nejsou někdy výslovně uvedeny. Jestliže některý ze znaků u daného jednání chybí, poté není naplněna SPTČ a nemůže se tedy jednat o TČ (nevzniká trestní odpovědnost). Nebezpečné pronásledování (§ 354 TrZ) je trestný čin a je vždy úmyslným přečinem.

Objektem tohoto trestného činu je ochrana tělesné a duševní integrity, osobní svobody a soukromí každého jedince, přičemž se jedná o ochranu nerušeného mezilidského soužití. Z hlediska kategorizace trestných činů na zločiny a přečiny (§ 14 odst. 2) se u nebezpečného pronásledování podle § 354 tr. zákoníku bude vždy jednat pouze o úmyslný přečin, nikoli zločin, neboť sazba, kterou je tento trestný čin ohrožen, činí i u jeho kvalifikované skutkové podstaty nejvýše tři roky.

Objektivní stránka trestného činu je charakterizována obligatorními znaky, kterými jsou jednání, následek a příčinná souvislost neboli kauzální nexus mezi jednáním a následkem.

Z výňatku rozhodnutí Nejvyššího soudu, číslo jednací 8Tdo 1082/2011:

„Znakem objektivní stránky trestného činu nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 tr. zákoníku je jednání spočívající v dlouhodobém pronásledování prováděné pachatelem taxativně vymezenými formami [pod písm. a) až e)], které jsou způsobilé vzbudit v jiném důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých. Společným jmenovatelem těchto forem je v souhrnu záměr pachatele obtěžovat jiného tak intenzivně, že to již ohrožuje jeho psychickou a v některých případech i fyzickou integritu. Důvodná obava zde vyjadřuje stav poškozeného, který je objektivně způsobilý vyvolat u něj vyšší stupeň obav, úzkosti nebo jiného tísnivého pocitu zla, jímž pachatel působí na poškozeného, přičemž však není nutné, aby byl takový pocit v poškozeném skutečně vyvolán.“

Subjektem je osoba pachatele. Podle teorie práva může být pachatelem trestného činu jen fyzická osoba starší patnáct let, přičemž trestní odpovědnost se zakládá až dnem následujícím po dni, ve kterém osoba dovršila patnáctého roku. Osoba pachatele musí být v době spáchání činu příčetná.

„V trestním zákoníku není uvedena definice příčetnosti, ale důvody, které příčetnost vylučují a důležitou roli v posouzení příčetnosti hraje definice duševní poruchy § 123 TrZ a definice návykové látky § 130 TrZ. Ke všem zákonem taxativně vyjmenovaným formám jednání zahrnutým pod nebezpečné pronásledování je společné nejen splnění podmínky dlouhodobosti, kterou zákon k jejich trestnosti požaduje, ale současně musí být splněna další podmínka, a to jejich způsobilost vzbudit důvodnou obavu o život nebo zdraví poškozeného nebo o život a zdraví jemu blízkých osob. Vzbuzením důvodné obavy o život nebo zdraví poškozeného je třeba v souladu s ustáleným výkladem rozumět výraznějším tísnivým pocitem ze zla, kterým je vyhrožováno, přičemž není nutné, aby důvodná obava v poškozeném byla skutečně vyvolána. Ke splnění této podmínky postačí, že je její vznik reálný. Za důvodnou obavu lze považovat taková obava, která je způsobilá vyvolat vyšší stupeň obav, úzkosti nebo jiného tísnivého pocitu ze zla, kterým je na poškozeného působeno. Za

důvodnou obavu o zdraví své nebo osoby blízké je třeba považovat nejen obavu o zdraví fyzické, ale také obavu ze způsobení psychických poruch. Každý případ je nutné posuzovat individuálně, s přihlédnutím ke všem konkrétním okolnostem, zejména pak k povaze výhrůžky, k fyzickým a povahovým vlastnostem pachatele.“ (Fišerová, 2011, s. 38)

Ve stejném rozhodnutí Nejvyššího soudu 8Tdo 1082/2011 poté najdeme bližší určení některých znaků, jako je dlouhodobost, kdy se tomuto rozumí přinejmenším několik vynucených kontaktů pachatele s poškozeným nebo pokusů o ně, které zároveň musí být způsobily vyvolat v poškozeném důvodnou obavu. Zpravidla se bude jednat o soustavně, vytrvale, tvrdošijně a systematicky prováděná jednání pachatele, která vybočují z běžných norem chování a mohou v některých případech i nebezpečně gradovat. Vyhledávání osobní blízkosti a sledování poškozeného ve smyslu § 354 odst. 1, písm. b) tr. zákoníku je dle mínění soudců nutno vykládat v širokém smyslu slova, protože jedině tak lze naplnit záměr zákonodárce účinně ochránit jedince před závažnými útoky do jeho soukromí. Pod pojem vyhledávání blízkosti je proto nutné zahrnout nejrůznější způsoby slídění, obtěžování, dotírání, „doprovázení“ či „pozorování“ (např. denní čekání před domem, „doprovod“ při cestě do zaměstnání a zpět domů či na nákupu, tzv. „noční hlídky“ před bytem poškozeného, pozorování dalekohledem apod.), které mohou být též objektivně způsobily vzbudit požadovanou důvodnou obavu.

Vytrvalým kontaktem prostředky elektronické komunikace poté rozumíme ve smyslu § 354 odstavec 1, písmeno c) tr. zákoníku zejména opakované zasílání nevyžádaných e-mailových zpráv (často s vulgárním nebo agresivním obsahem), zahlcování elektronické pošty nevyžádanými zprávami (tzv. spamem), záměrná distribuce počítačových virů, opakované výzvy, nevyžádaná volání jak na mobilní telefon, tak na pevnou telefonní linku apod.

Zřejmě nejdiskutovanějším znakem, alespoň z pohledu mé praxe, je znak omezení v obvyklém způsobu života ve smyslu § 354 odstavec 1, písmeno d) tr. zákoníku. Dle následující citace z rozhodnutí Nejvyššího soudu, číslo jednací 8 Tdo 1082/2011 spočívá omezení dosavadního života poškozeného v následující definici: „Omezování v obvyklém způsobu života ve smyslu § 354 odst. 1, písm. d) tr. z. spočívá v takovém omezení dosavadního způsobu života poškozeného, ke kterému

dojde proti jeho vůli nežádoucími zásahy pachatele do sféry osobního, rodinného, ale i profesního života poškozeného. Rozhodující přitom bude i v těchto souvislostech vždy hledisko subjektivně pociťované újmy poškozeného, byť určitým způsobem subjektivizované, nikoli tedy hodnocení podle jakéhosi zprůměrovaného obvyklého způsobu života.“

Subjektivní stránka trestného činu poté zahrnuje znaky vnitřní, týkající se psychiky pachatele, povinným znakem je zavinění. Stručně lze tuto stránku nebezpečného pronásledování popsat tak, že zavinění je téměř vždy ve formě úmyslu přímého. Za dobu své praxe jsem se ještě nesetkal s tím, že by zcela příčetný pachatel nevěděl o svém úmyslu. O dalších formách zavinění by se mohlo jednat ve výjimečných případech, kdy pachatel trpí zcela zjevně i laicky seznatelnou sníženou inteligencí či je ve stavu nepřičetnosti, nebo např. pachatel sleduje a ztrpčuje poškozenému život, přičemž však jeho hlavním dlouhodobým cílem je únos dítěte.

Kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 2, písm. a), b) a c) tr. zákoníku naplní pachatel v případě, že se některého jednání uvedených v předchozích odstavcích dopustí vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami. (zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, §354 odst. 2).

1.3 Cyberstalking

Cyberstalking je zvláštní formou, podobou nebezpečného pronásledování. Tento pojem byl charakterizován jako stalking v kybernetickém prostoru, tedy pronásledování prostřednictvím internetu. Cyberstalking zahrnuje zejména následující způsoby jednání: zasílání obtěžujících emailů; negativní zprávy o oběti v různých chat-roomech; nevyžádané, zlovolné prezentace oběti na různých místech v internetovém prostoru; vyhrožování prostřednictvím internetu; elektronická sabotáž (zavirování počítače, slídění v počítačích oběti, odcizování elektronických dat). (Čírtková, 2008).

2. Pachatel a oběť

V následujícím textu práce popisují jak pachatele, tak oběti v souvislosti s nebezpečným pronásledováním. Dle mého názoru je velmi důležité mít přinejmenším zevrubný přehled o možných typech pachatelů, se kterými se můžeme setkat. Za ještě důležitější ovšem považuji mít základní znalosti o problematice viktimologie.

2.1 Pachatelé nebezpečného pronásledování

Pachatelem nebezpečného pronásledování může být kdokoli. Role pachatele není nijak limitována věkem, zdravotním stavem, finančními možnostmi apod. Možná i proto se tato trestná činnost poměrně rychle rozšířila a začlenila do právního i laického povědomí.

„Stalkeři pocházejí ze všech sociálních vrstev a věkových kategorií. Zhruba 80% pronásledovatelů - stalkerů jsou muži, většině z nich je mezi 30-40 lety. Průměrný věk stalkerů je tedy ve srovnání s věkem jiných pachatelů spíše vyšší. Mnoho stalkerů je nezaměstnaných nebo o své místo přišli, protože jim jejich činnost zabírala příliš mnoho času. Je příznačné, že mezi stalkery je mnoho osob, jímž se zhroutil partnerský vztah. Existuje mnoho metod, jak stalkery podle nejrůznějších kritérií typologizovat, avšak žádná typologie nebyla dosud všeobecně přijata. Pro posuzování trestnosti a stanovení prognózy se zřejmě nejlépe hodí tzv. klasifikace vícerozměrná.“ (Dressing, Harald, Maul-Backer, Henning a Gass, Peter, 2007, s. 279)

Čírtková (2008) uvádí ve své práci hrubou charakteristiku rozlišovaných typů, jak je níže uvedeno:

Pronásledování ex-partnerem

Ex – partner stalking zahrnuje až 50% všech případů pronásledování. Podle výzkumů patří také k jeho nebezpečným podobám, protože riziko násilnosti ze strany pronásledovatele je značné. V průměru jsou bývalí partneři více násilní než neznámí pronásledovatelé nebo stalkeři, které oběť sice zná, ale neměla s nimi intimní vztah. Na druhé straně však neplatí, že všichni pronásledovatelé z řad bývalých intimních

partnerů se uchýlí po zániku vztahu k násilí. Zatím se zdá, že jedním z nejpevnějších predikátorů násilí je vazba pronásledování na přecházející domácí násilí.

Motivace pronásledování vyplývá z dřívějšího vztahu. Pronásledovatel se cítí jako odvržený partner a ve svém prožívání je upoután k minulosti. Dominují pocity hořkosti a nepřátelství vůči oběti. Její úspěchy v době po rozchodu těžko snáší. Při pronásledování jedná s horkou hlavou. Právě touto emocionálností a orientací na minulost se diametrálně liší od tzv. sadistického stalkera, který je orientován na přítomnost a jehož násilí je chladné, kalkulované.

Pronásledování umanutým (poblázněným) obdivovatelem

Četnost výskytu tohoto jevu se pohybuje zhruba kolem 18%. Podle věku se rozlišují dva podtypy: mladý obdivovatel a obdivovatel středního věku. Po jevové stránce je terč pronásledování spíše „idolem“ než „obětí“. Idol tvoří středobod prožívání pachatele, dominuje v jeho fantazii. Pronásledovatel sice usiluje o kontakty s idolem, nebývá však přítomno zvýšené riziko fyzické agrese.

Pronásledování „poblázněným“ ctitelem představuje tedy měkčí variantu jevu, která má podobu obtěžování kvůli údajné zamilovanosti. Terč zájmu je spíše objektem lásky než ohroženou obětí. Stalker nemá v plánu vyvolené osobě škodit a ubližovat jí. Jeho chování zahrnuje prvky adorování, obdivu a milostné (vztahové) poblázněnosti. Nejde o kontrolu, pomstu či sadistické přání po absolutním ovládnutí oběti. Poblázněný ctitel je orientován na budoucnost, touží po romantickém vztahu s vyhlédnutou obětí. V jeho prožívání dominuje její idealizovaný obraz, milovaná bytost je všudypřítomná.

Fixovaný pronásledovatel s psychickými poruchami

Rozlišují se dva podtypy nebezpečnosti. Méně nebezpečný fixovaný pronásledovatel se zaměřuje zejména na ženy, se kterými přichází do kontaktu profesně (jako klient či kolega). Projevem ukazuje na poruchu osobnosti a chování (psychopatie). Žije v iluzorní představě o realitě ideálního vztahu a má pocit, že i oběť si přeje kontakt s ním. Kontakt s realitou je však zachován. Jinak řečeno pronásledovatel je ve smyslu způsobilosti k právním úkonům a přičetnosti „soudný“, netrpí psychotickými poruchami. Jen zřídkakdy se uchyluje k hrozbám, vyniká spíše ve schopnosti manipulace.

Fixovaný pronásledovatel se zvýšenou nebezpečností se vyznačuje závažnějším stupněm psychického narušení. Je pravděpodobné, že pro své problematické chování byl již v péči psychiatrického zařízení nebo evidován policií. V jeho anamnéze bývají sexuální nápadnosti i agresivní projevy. Oběť bombarduje pokusy o kontakt (telefonní teror, SMS, návštěvy na pracovišti atd.) a ve svém pronásledování je nevypočitatelný. Objevuje se v nepravidelných časech na různých místech. Typickými oběťmi bývají jak ženy, tak muži, kteří mají vyšší sociální status.

Sadistický pronásledovatel

Četnost výskytu těchto pachatelů se odhaduje na zhruba 12%. Vždy jde o velmi vážnou situaci, neboť vykazují značnou nebezpečnost. Dominantním znakem je zde snaha zcela kontrolovat život oběti, nápadný je sklon k eskalaci její kontroly a zavražďování. Přitom pachatelé postupují s nápadnou citovou chladností. I okolí je vnímá jako psychopatické osobnosti. Vůči oběti střídají projevy násilnosti a laskavosti, a oběť tak ztrácí schopnost v situaci se orientovat.

Zajímavé je i členění Zony a kol. (in Visinger, 2009, s.334), kteří uvádějí ve své studii následující tripartici pachatelů:

- erotoman(ka) – cca desetina případů, jejichž pachatelem je často žena, chorobně přesvědčená o tom, že ji miluje obvykle společensky výše postavený muž,
- posedlý milovník – jedná se o necelou třetinu případů, jejichž pachatelem je fanatický zbožňovatel, který ani nemusí svou oběť znát,
- běžný obsedantní pronásledovatel – lehce nadpoloviční většina pachatelů má k oběti určitý vztah (milostný, pracovní, sousedský), riziko násilí je značné.

Zapomenout by se nemělo ani na zřejmě nejznámější typologii obsedantních pronásledovatelů, která vznikla na základě australského výzkumu v roce 1999. (in Visinger, 2009, s.336).

Autoři ve svém výzkumu popsali 5 typů pachatelů podle motivace:

- odmítnutý nebo zavržený, pronásledování má za cíl obnovit ukončený vztah nebo se pomstít za odmítnutí, pohnutkou bývá hypertrofovaná žárlivost, frustrace ze žádostivosti, pachatel se typicky dopouští hrubosti a tropí „scény“
- hledač intimity, z nedostatku reálných vztahů dojde k nalezení fiktivního vztahu

k cizí či povrchně známé osobě, rušitel touží po akceptaci danou osobou a nekriticky ji předpokládá,

- nekompetentní svůdce, v této skupině figurují sociálně a interpersonálně málo zdatní jedinci, kteří se nedokáží smířit s absencí citové odezvy, jde jim primárně o intimní sblížení a kontakty,
- nenávistný slídil, východiskem se stává domnělá či skutečná újma, kterou však pachatel připisuje oběti, vyniká vytrvalostí a rafinovaností pronásledování, které mu přináší uspokojení,
- predátorský násilník, vyznačuje se sněním o fyzickém násilí na oběti, často se jedná o sexuálního agresora, pocituje okouzlení a slast z ovládnutí a kontroly oběti.

Existuje mnoho studií, které se zaměřují na různorodost pachatelů, jejich členění apod. Pro potřeby této práce postačují výše uvedené typologizace, tak aby vznikl obecný přehled. Většina dalších typologizací se již příliš neliší.

Čítrková (2008) uvádí, že po metodologické stránce si zachovává většina studií klasický desing. Skupina pachatelů, pronásledovatelů je podrobena sérii psychologických baterií, hledají se společné charakteristiky, výsledky rovněž bývají srovnávány s kontrolní skupinou. Z množství různých a v mnoha případech i rozporuplných závěrů pak vznikají různé klasifikace.

Ve velmi obecných rysech tedy můžeme konstatovat, že pachatelem je:

- a) pro oběť osoba známá, přičemž oběť ví, že je pronásledována,
- b) pro oběť osoba známá, ovšem oběť neví, že je pronásledována,
- c) pro oběť osoba zcela neznámá.

Všechny výše uvedené typologizace a názvosloví pachatelů stalkingu se dají různě kombinovat. V policejní praxi záleží zejména na subjektivním posouzení policisty, který si může zvolit nejvhodnější začlenění tak, aby co nejvíce odpovídalo realitě. Je vhodné různé určující znaky kombinovat, posuzovat a popřípadě i upravovat. Tím, že si policista ujasní, s jakým typem osobnosti pachatele jedná nebo jednat bude, může si citelně zjednodušit způsob vedení trestního řízení. Zejména poté může efektivně působit na pachatele, neboť zjistí, jaké represivní prostředky by mohly být nejúčinnější. Z vytvořeného přehledu o osobnosti pachatele může policista například zjistit, že již pouhé zjištění prověřovaného, že je proti němu vedeno trestní

řízení jej odradí od dalšího páchání protiprávního jednání. Na druhé straně může zjistit, že pracuje s psychotickým typem pachatele a bude potřebovat velmi mnoho přesvědčivých důkazů, aby jej usvědčil z jeho jednání. Nejzávažnějšími případy bývají ty, kde pachatelem je osoba s kriminální minulostí, která se opakovaně dopouští trestné činnosti, v tomto případě přečinu nebezpečného pronásledování a v minulosti se opakovaně dopouštěla násilného jednání. V takovém případě je nutné vůči pachateli zasáhnout velmi rychle a tvrdě, přestože policista ještě nedisponuje dostatečnými důkazními prostředky.

K motivaci jednání pachatelů stalkingu lze uvést pouze to, že převážně vyplývá z výše uvedených typologizací. „Procesuální přístup se zaměřuje na vlastní kriminální jednání. Usiluje o popis a výklad duševního dění, které probíhá v osobnosti pachatele okolo spáchání trestného činu, tj. před, v průběhu a po vlastním kriminálním jednání. Produkuje poznatky o různých psychologických variantách kriminálního jednání (např. se rozlišuje programové, připravované kriminální jednání a jednání převážně reaktivní, silně situačně podmíněné, bez předcházející myšlenkové přípravy“ (Čírtková, 1998, s. 75).

Porozumění motivaci pachatelů je dle mého názoru poměrně důležitým aspektem.

2.2 Viktimologie a viktimizace

Viktimologie zkoumá vědeckým způsobem oběti trestných činů, především k jakým změnám dochází v chování a prožívání těch, kteří se stali obětí trestného činu. Zajímá ji, jakou roli hraje oběť v motivaci pachatele a jakým způsobem se „spolupodílí“ na interakci v průběhu trestného činu. Viktimologie směřuje k vypracování poznatků o tom, jak se lze účinně vyhnout roli oběti a jakými preventivními opatřeními lze snížit riziko ohrožení na minimum. Vedle informací o bezpečném chování se v rámci viktimologie zkoumá problematika právní a psychologické pomoci obětem trestných činů. (Čírtková, 1998)

Stejně tak jako u pachatelů se i u obětí uplatňuje typologický přístup. Zde uvedu pouze zřejmě nejpoužívanější a prakticky nejcennější typologii užívanou v policejní praxi podle Čírtkové (1998):

- **Typologie obětí podle zažitého trestného činu**

Nejčastěji se rozlišují do následujících skupin či typů (oběti přímého fyzického násilí, oběti sexuálního násilí, oběti domácího násilí, dále oběti s majetkovou újmou způsobenou vloupáním do soukromí a oběti podvodů)

- **Typologie obětí podle reakce na trestný čin**

Rozlišuje se například oběť s expresivní kontrolovanou reakcí podle intenzity vnějšího chování nebo oběť pasivní, odevzdaná, a oběť aktivní

- **Typologie obětí podle interakce „oběť-pachatel“ v době kolem spáchání trestného činu**

- a) Zúčastňující se oběť – kriminálnímu jednání předchází interakce mezi pachatelem a obětí, která nezanedbatelným způsobem ovlivňuje motivaci pachatele. Jedná se o poměrně častý jev, kdy pachatel a oběť se ve většině případů vzájemně znají.
- b) Nezúčastňující se oběť – Před činem nedochází k interakci mezi pachatelem a obětí, motivace kriminálního jednání nemá přímou „vztahovou“ vazbu na oběť.
- c) Provokující oběť – Provokující oběť podcenila nebezpečnost situace, špatně odhadla pachatele a záměrně či bezděčně se vystavila viktimogenní situaci. U provokujícího typu, ať se již jedná o muže či ženu, obvykle sledujeme výrazné osobnostní a behaviorální viktimogenní faktory.
- d) Latentní oběť – obvykle se vyznačuje přítomností všech viktimogenních faktorů. Role oběti není ovšem veřejná, újma není formálně známa. Velká latence se předpokládá zejména u obtížně kontrolovatelných jevů, jako je násilí (fyzické, psychické či sexuální) páchané v rodinách, S větší latencí lze počítat rovněž u deliktů, jejichž zveřejnění formou oznámení naráží na četné emocionální bariéry a společenské předsudky jako např. sexuální zneužívání dětí.
- e) Nepravá oběť – Role oběti je získána omylem, nedopatřením, shodou nešťastných náhod. Osoba se ocitla v nesprávnou dobu na nesprávném místě a stala se zcela náhodně a často také v zastoupení někoho jiného obětí.

Častější u stalkingu, a v této typologizaci nezahrnutá, je oběť falešná, která se vyznačuje tím, že oznamuje spáchání trestného činu záměrně, účelově, jako formu

msty apod.

U obětí stalkingu se můžeme setkat se všemi výše uvedenými typy. Pokud policista zná osobnost poškozeného, se kterým pracuje, může zvolit vhodné výslechové metody, doporučit vhodná opatření a případně další odborníky, kteří by mohli poškozenému v jeho situaci pomoci.

Viktimizací se dle Čírtkové (1998) rozumí proces poškozování a způsobování újmy, čímž se fakticky z jedince stává oběť určitého trestného činu. U viktimizace rozlišujeme dvě fáze viktimizace:

- primární (újma způsobená pachatelem a vznikající jako přímý, bezprostřední důsledek trestného činu)
- sekundární (újma vznikající v důsledku reakcí formálních instancí sociální kontroly nebo neformálního sociálního okolí, např. druhotné psychické poškozování obětí tím, jak na událost reaguje nejbližší okolí apod.)

V souvislosti s psychologickým zkoumáním problému, jak se jedinec vyrovnává s prožitou kritickou událostí a vlastní vzniklou újmou, se zavádí ještě třetí fáze – terciální viktimizace. Jako terciální viktimizace se označuje stav, kdy jedinec není s to přiměřeně se vyrovnat s traumatickou zkušeností, přestože z objektivního hlediska došlo k nápravě či uzdravení a odškodnění. (Čírtková, 1998)

2.3 Oběť nebezpečného pronásledování

Obětí přečinu nebezpečného pronásledování se může stát kdokoli. Není zde primárně určeno, zda obětí bude muž či žena. Ze své praxe mohu říci, že oběťmi častěji bývají ženy než muži. Existují i případy, kdy obětí byly děti. Tyto případy se řadí mezi ty nejzávažnější.

„Ze statistického hlediska je typickou obětí spíše svobodný člověk žijící bez partnera (singl) nebo osoba krátce po partnerském rozchodu.“ (Čírtková, 2008, s. 82)
„Stalking se v mnoha ohledech od jiných kritických zážitků nebo traumat liší. V řadě případů bývá například obtížné přesně určit začátek pronásledování. Rodí se prakticky v okamžiku, kdy oběť vlastním diagnostickým úsudkem dojde k závěru, že snahy pronásledovatele o kontakt prožívá jako nechtěné a nevyžádané. Ačkoliv podnikne pokus o více či méně jasné odmítnutí, pronásledovatel ve svých aktivitách

dále pokračuje, a někdy dokonce stupňuje jejich výhružný charakter (například zašle oběti fotografie z jejího pohybu po městě), čímž dokládá svou moc nad ní.

Nevyžádané projevy zájmu se stávají stalkingem v té míře, v jaké oběť dospívá k přesvědčení, že pronásledovatel se vměšuje do jejího soukromí, porušuje ho a získává nad ním kontrolu. Oběť jen obtížně odlišuje neškodné projevy zájmu a nevyžádané pozornosti od projevů nebezpečných. Predikce vývoje dalších událostí je z pohledu oběti nemožná. Je vlastně nucena čekat, co se bude dále odehrávat. Mnohé oběti mají nutkání se permanentně ohlížet dozadu, jestli není pronásledovatel nablízku.“ (Čírtková, 2008, s. 83)

Je nutné poznat objektivní možnosti oběti pro zajištění jejího bezpečí (např. změna bydliště) a její subjektivní stav. Nebezpečné pronásledování vyvolává v poškozeném vždy intenzivní strach. Ze strachu o své bezpečí se obrací nejčastěji na policii. K tomu, že se poškozený na policii obrátí, jej typicky vede strach z pronásledovatele, narušení jeho duševní stability, silné příznaky dlouhodobého stresu a sociální izolace, významný finanční dopad.

„Pro oběti stalkingu je nesmírně obtížné udržet běžný životní styl. Mají pozornost a obezřetnost vystupňovanou do extrému, redukuje své sociální kontakty, přestávají vycházet ven. Nepředvídatelnost chování pronásledovatele způsobuje ztrátu pocitu kontroly. Kdy a kde se opět pronásledovatel objeví? Na tuto otázku lze jen obtížně najít odpověď. Důsledkem je prožívaná bezmoc a klíčící depresivní stavy. Mnohé z obětí trpí nedůvěrou k okolí. I stabilní partnerské vztahy mohou na stalkingu ztroskotat. Právě u stalkingu se často setkáváme také se sekundárními oběťmi. Podle průzkumů je pouze v 36 % případů postižena stalkingem pouze primární oběť.“ (Čírtková, 2007, s. 122)

3. Legislativa vztahující se k nebezpečnému pronásledování

V následujícím textu budou shrnuty právní úpravy týkající se nebezpečného pronásledování a vychází z nich i celá tato práce. Zahrnuty zde budou nejen Trestní zákoník, Zákon o přestupcích, ale také základní listinné normy jako ústava České republiky, Listina základních práv a svobod a Zákon o Policii České republiky.

3.1 Ústava České republiky a Listina základních práv a svobod

U těchto dvou právních norem, tedy Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod, pouze uvedu, že Ústava České republiky, dále jen „Ústava ČR“ je účinná od 1. 1. 1993, přičemž Listina základních práv a svobod, dále jen „LZPS“, je součástí ústavního pořádku. Myslím, že není třeba zde vypisovat jednotlivé hlavy a články. Smyslem je pouze poukázat na to, že již v této základní právní normě jsou zakotvena práva osob, která jsou jednáním pachatele stalkingu narušena. Ústava ČR jako taková je považována obecně za pramen práva, ze kterého poté vycházejí další právní předpisy. (Ústava České republiky: Listina základních práv a svobod, 1993)

3.2 Trestní zákoník a Zákon o přestupcích

V této kapitole bakalářská práce popisuje zákonné pojetí nebezpečného pronásledování. Paragrafové znění trestního zákoníku již bylo zmíněno v podkapitole „Charakteristika nebezpečného pronásledování – stalkingu“, nicméně opakování je tzv. matka moudrosti, a proto si myslím, že nebude na škodu zde znovu popsat skutkovou podstatu nebezpečného pronásledování.

Nebezpečné pronásledování § 354 tr zákoníku

(1) „Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že *a*) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým, *b*) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, *c*) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, *d*) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo *e*) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného

kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 *a)* vůči dítěti nebo těhotné ženě, *b)* se zbraní, nebo *c)* nejméně se dvěma osobami.“ (zákon. č.40/2009 Sb., Trestní zákoník, §354).

V přestupkovém zákoně, v jeho zvláštní části poté můžeme nebezpečné pronásledování zařadit pod přestupky proti občanskému soužití dle ustanovení § 49 citovaného zákona.

Přestupky proti občanskému soužití

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo

- a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,
- b) jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,
- c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním.

Písmena c) a d) daného ustanovení nejsou pro potřeby této práce podstatná.

(2) Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 5000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. b) až e) pokutu do 20000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. c) lze spolu s pokutou uložit zákaz pobytu.“ (zákon. č. 200/1990 Sb., Zákon České národní rady o přestupcích, §49).

Pro nebezpečné pronásledování se poté v policejní praxi užívá §49 odstavce 1, písmeno c), citovaného zákona, neboť obsah tohoto ustanovení nejlépe odpovídá jednání pachatele, které ovšem svou povahou a společenskou nebezpečností nesplňuje znaky trestného činu dle trestního zákoníku.

3.3 Kdy jde o trestný čin a kdy o přestupek

O trestný čin neboli přečin se jedná v případě naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu, které zakládají trestný čin. V tomto případě se postupuje dle trestního zákoníku a dle trestního řádu, který upravuje postup OČTŘ v trestním řízení.

V opačném případě, tedy nenaplnění znaků skutkové podstaty trestného činu je poté přistoupeno k užití výše uvedeného ustanovení § 49 odstavec 1 písmeno c) zákona o přestupcích, tedy přestupku proti občanskému soužití.

Jedním z významných rozdílů mezi přestupkem a přečinem nebezpečného pronásledování je i zavinění, kdy u přečinu musí být ze strany pachatele zavinění úmyslné, přičemž u přestupku postačí i zavinění nedbalostní.

Aby byla naplněna skutková podstata, musí se jednat o chování, které vykazuje alespoň jeden ze znaků nebezpečného pronásledování. Zároveň musí být naplněna podmínka dlouhodobosti. Ve spolupráci s Ministerstvem vnitra – odborem bezpečnostní politiky bylo vypracováno stanovisko (Stanovisko MV-OBP, 2010), které definuje, že pronásledování musí trvat alespoň 4-6 týdnů a musí obsahovat alespoň 8-10 pokusů o kontakt. Je ale bezpodmínečně nutný individuální přístup v každém jednotlivém případě. Někdy se jedná o stalking, ačkoli zdaleka není dosaženo minimální hranice 4 týdnů a jindy se o stalking nejedná, ačkoli chování trvá již dva měsíce. Například je důležité rozlišit nebezpečné pronásledování od komplikovaného rozchodu. Složitost takového posouzení je rozebrána v empirické části bakalářské práce – kazuistika č. 1 na s. 46.

4. Praxe Policie České republiky v přípravném trestním řízení ve věci stalkingu

V následujících kapitolách se práce zabývá postupy a možnostmi orgánu činného v trestním řízení, dále jen „OČTR“, v tomto případě policejního orgánu. Z právního hlediska je nalezení definitivní pravdy úkolem soudu. Avšak začíná už v průběhu šetření policie i státního zastupitelství. Soud poté rozhoduje na základě předložených důkazních prostředků, jež jsou právě během šetření opatřeny. (Arnau, 1998, s.269)

4.1 Oznámení, příjem oznámení

Aby mohli policisté ve věci konat, tak jak jim ukládá trestní zákon, trestní řád a řada dalších předpisů, včetně interních aktů řízení, je nutné získat nějaké informace o tom, že k protiprávnímu jednání dochází. Obecně nejčastějším způsobem je oznámení poškozeného. V omezeném počtu se policisté o dané skutečnosti dozvídají tzv. zprostředkovaně, kdy oznámení podá osoba blízká osobě poškozeného. Menší procento získaných informací je poté vlastním zjištěním či vyhledáním samotnými policisty.

Pro potřeby této práce budeme za oznamovatele považovat osobu poškozeného. V ostatních případech, kdy oznámení podávají „jiné“ osoby nebo policista zjistí skutečnosti nasvědčující páchání protiprávního jednání sám, se liší pouze minimálně.

Z vlastní zkušenosti mohu říci, že velmi důležitý je již první kontakt s poškozeným. Způsob, jakým bude policista s oznamovatelem či oznamovatelkou jednat, je rozhodující pro další řízení a další vývoj šetření ve věci. Je velmi podstatné přistupovat již od počátku s jistou mírou citění a porozumění.

Vždy je nutné si uvědomit, že poškozená osoba již zřejmě nějakou dobu trpí následky chování pachatele, tedy do jisté míry je již viktimizována (viz. kapitola Viktimologie a viktimizace, s. 23). Pokud bude policista k oznámení přistupovat laxně, může mu utéct velmi mnoho podstatných skutečností, které by mohli být ve věci prioritní. Svým přístupem by si měl získat náklonnost a důvěru poškozené

osoby. Zejména zvolit vhodný tón hlasu a přiměřené tempo. V praxi se mi osvědčila metoda naslouchání, kdy nechám poškozeného říci vlastními slovy vše, s čím by se chtěl svěřit. Je také dobré zvolit vhodné prostory. Jistě se nehodí v takovémto případě získávat informace před dalšími osobami, které jsou například v čekárně.

Pokud naváže policista otevřený kontakt s osobou poškozeného, je tzv. napůl vyhráno. Zvolí-li policista opačný přístup, bohužel mnoha lidem známý z praxe, kdy policista třeba i nevědomě oznámení osoby zlehčuje, neustále ji přerušuje, příp. použije slova typu „Paní, a co po nás chcete?“, je téměř jisté, že se oznamovatel pracovně řečeno „zablokuje“ a poté již bude velmi těžké s takovou osobou dále pracovat.

Znovu tedy podotýkám, že je důležité již od prvního kontaktu volit vhodnou strategii v komunikaci s poškozeným. V praxi to znamená jej tzv. rozmluvit. Nemálo policistů tuto skutečnost podceňuje.

4.1.1 Výslech oznamovatele, poškozeného

Cílem výslechu je potvrdit nebo vyvrátit existenci informací uvedených v oznámení (v prvotním kontaktu), případně získat další poznatky potřebné k odhalení jiných (z hlediska znaků skutkové podstaty) významných skutečností.

Zde bych se vrátil ještě k předchozí kapitole, kdy policista je povinen při jednání s vyslychanou osobou dbát cti, vážnosti a důstojnosti její i své vlastní a nepřipustit, aby v souvislosti s jeho činností vznikla bezdůvodná újma a případný zásah do jejích práv a svobod nepřekročil míru nezbytnou k dosažení účelu sledovaného tímto služebním úkonem. (zákon o Policii České republiky č. 273/2008 Sb., §9).

„Základní regule výslechu jako procesního úkonu jsou dány trestním řádem. Jeho ustanovení jsou závazná a zajišťují základní náležitosti, které musí výslech jako procesní úkon splňovat.“ (Čírtková, 1998, s. 175)

Na úvod je nutné poučit vyslychanou osobu o jejích právech. V případě přestupku ve smyslu zákona číslo 200/1990 Sb., o přestupcích a zákona číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky a v případě trestného činu ve smyslu zákona č. 141/1961, Trestní řád.

Po poučení dle příslušných paragrafů následuje monolog, kdy vyslychaná

osoba souvisle vylíčí situaci k projednávané věci, aniž by byla vyslychajícím bezdůvodně přerušována. Vyslychající policista přitom zapisuje to, co mu vyslychaná osoba říká. V momentě, kdy poškozený ukončí svůj monolog, policista plynule přejde k dialogu, kdy začne klást jasné a srozumitelné otázky. Účelem je odstranění neúplností, nejasností a rozporů uvedených v monologu. Důležité je nepoužívat tzv. sugestivní (nápovědné) nebo kapciózní (úskočné) otázky.

Před ukončením výslechu musí být vždy zodpovězeno všech sedm základních kriminalistických otázek, jimiž jsou: „KDO, CO, KDY, KDE, JAK, ČÍM a PROČ. Doporučuje se doplnění ještě o další skutečnost, a tou je případná vzniklá škoda či újma. V případě nebezpečného pronásledování je zodpovězení otázky „škody“ dokonce nutností, neboť jak již bylo v úvodu řečeno, jednou z posuzovaných skutečností je i míra omezení na běžném způsobu života.

K samotnému sepisování protokolu bych pouze doplnil, že tento se píše zpravidla v přímé řeči a pokud možno doslovně. V některých případech totiž může doslovný přepis přispět k lepší orientaci v případě a hlavně později při posuzování osoby poškozeného či pachatele (např. pokud je policista schopen zaznamenat i fonetický výklad poškozeného lze později zjistit, zda byl klidný, rozčilený případně zda výpověď napovídá vyděšení a následně z toho lze dovodit vážnost situace).

Po ukončení výslechu se mi v praxi osvědčila metoda, kdy poškozeného alespoň zhruba seznámím s následujícím postupem, pokud nehrozí nebezpečí, že by poškozený získanými informacemi mohl nějak narušit další průběh řízení. Uklidnění osoby, že se věci „někdo“ v tomto případě Policie ČR bude zabývat, považuji za velmi důležité a v praxi se ukázalo jako velmi kladný postup.

4.2 Zákonné možnosti policisty jak zastavit jednání pachatele či opatřit důkazní prostředky

Jedná se o nejčastější úkony, které policista užívá v přípravném trestním řízení či v případě, že se jedná o přestupkové jednání.

Zabránění v dalším jednání pachatele

- a) Institut zajištění dle § 26 z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Tento institut lze využít ve vyhrocených situacích, kdy se pachatel

v reálném čase dopouští protiprávního jednání, zejména když ohrožuje život svůj nebo jiné osoby nebo je přistižen při jednání, které má znaky správního deliktu a existuje-li důvodná obava, že bude v protiprávním jednání pokračovat. Zajištění může trvat nejdéle 24 hodin od okamžiku omezení osobní svobody. Na zajištění může navázat za splnění dalších podmínek umístění do policejní cely dle § 28 uvedeného zákona.

- b) Institut odebrání věci dle § 34 z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Policista má oprávnění vyzvat osobu k vydání věci, zejména v případě, že lze danou věc považovat za důležitou pro řízení o přestupku. Takto lze pachateli například odebrat mobilní telefon, jímž je pronásledování páčáno. V praxi se však tato možnost vyskytuje zcela zřídka. Ovšem je to jedna z možností.

- c) Pořizování záznamů dle § 62 z. č. 273/2008 Sb, o Policii České republiky

Policie může, je-li to nezbytné pro plnění jejích úkolů, pořizovat zvukové, obrazové nebo jiné záznamy osob. Tento institut je velmi často opomíjen a může být využit zejména v případech, kdy pachatel užívá stejného modu operandi, tzn. nejčastěji opakovaně vyčkává na stejném místě a pomocí pořízení záznamů tak lze jednoduše zadokumentovat jeho činnost.

- d) Institut krátkodobé ochrany osoby dle § 50 z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

Tento institut dává možnost poskytnutí fyzické ochrany, dočasné změny pobytu osoby, použití zabezpečovací techniky či poradensko-preventivní činnost. Využije se u velmi závažných případů, kdy je zřejmé, že je ohrožena osoba oznamovatele a nelze jiným způsobem zajistit její bezpečnost. V praxi se bude jednat o zcela ojedinělé případy a s největší pravděpodobností doprovázené další trestnou činností jako například nebezpečné vyhrožování spojené s fyzickými útoky, kdy není znám pachatel.

Výše uvedené zákonné možnosti, tedy instituty nelze aplikovat vždy a obecně. Jedná se o přehled, který má navést k zamyšlení, že i když možností není mnoho, zákon je obsahuje a je důležité zamýšlet se nad možnostmi využití toho, co

české právo nabízí a případně se snažit o kombinaci různých prostředků. V praxi české právo dle mého názoru netrpí nedostatkem prostředků, kterými by mohli policisté účinně eliminovat pachatelovo jednání, jak se domnívají nejen někteří policisté, ale stejného názoru je i veřejnost. Spíše si myslím, že ne zcela vždy policista ví, jaká oprávnění vhodně využít a ne vždy jsou daná opatření účelná.

K výše uvedenému doplňuji, že jako nejvhodnější se v praxi ukazuje co nejrychlejší kontakt pachatele, samozřejmě tehdy, pokud je znám. V mnoha případech za dobu mé praxe se ukázala tato taktika jako velmi efektivní, neboť více jak polovina pachatelů přestala v páchání protiprávního jednání již po prvním kontaktu s policií a upozornění, že se dopouštějí závadového jednání. To ovšem neplatí u každého pachatele, a bohužel té druhé části, která se jen tak svého jednání nevzdá, nelze zcela stoprocentním způsobem bránit v jejich činnosti. Nicméně pokud pachatel, který byl policistou kontaktován, nezareaguje na danou výstrahu, získává policista poměrně podstatnou informaci o tom, že se v daném případě může jednat o velmi závažný případ stalkingu.

Pořizování důkazních prostředků

a) Svědecké výpovědi

Jsou nedílnou součástí přípravného trestního řízení, a pokud disponuje policista mnoha svědeckými výpověďmi a nejlépe z různých kruhů (zaměstnání, rodina poškozeného, rodina pachatele, očití svědci bez jakýchkoli vazeb na pachatele nebo poškozeného), jedná se o velmi silný důkazní prostředek. Proto je nutné vyslechnout každou osobu, která může přispět k objasnění věci a k usvědčení pachatele. V praxi je ovšem velmi těžká práce se svědky, ne každý je tak ochotný s policií spolupracovat.

b) Prostředky elektronické komunikace, písemné a jiné kontakty

Jako nejefektivnější se v praxi ukazuje dokumentace a archivace veškerých stalkerových aktivit. Velmi důležitá je dokumentace všech písemností, které stalker oběti zasílá, předává a jinak zanechává. Pokud se jedná o ručně psané písemnosti, lze je později využít pro porovnání rukopisu v případě, že je známa totožnost osoby podezřelé a je jí třeba prokázat, že právě dotyčná osoba je pachatelem. Vhodné je zálohovat sms

zprávy. V praxi se k tomuto nejčastěji užívá přímé ofocení policistou digitálním fotoaparátem, kdy je velmi důležité zachytit i číslo ze kterého je zpráva odeslána s časem a datem odeslání. Jako vůbec nejúčinnějším prostředkem je poté pořízení výpisu telekomunikačního provozu, což ovšem není vždy tak jednoduché a to díky české legislativě.

Jako nejvýznamnější možností opatření důkazních prostředků se tedy jeví užití **§ 88a tr. řádu**, dle kterého se postupuje při vyžádání výpisu o uskutečněném telekomunikačním provozu. Pozor, nejedná se o odposlech, ale pouze o zpětný výpis k danému IMEI telefonního zařízení za určité období, které se vztahuje na dobu páchání skutku.

c) Zprávy k osobě pachatele

Velmi často existují již dřívější záznamy o jednání určitého pachatele. Proto je zcela logické projít veškeré dostupné evidence, zejména rejstřík trestů, vyžádat zprávu z místa bydliště pachatele od správního orgánu, případně dožádat soud o kopie rozhodnutí z dřívějších soudních jednání. Lze tak získat informace o tom, jaký měl pachatel v minulosti modus operandi, jakým způsobem a na jaké podněty reagoval, případně se zjistí další osoby, které by mohli přispět svou výpovědí k charakterizování rizik, které by mohly hrozit.

d) § 78 Povinnost k vydání věci (zákon č. 141/1961sb., trestní řád)

„(1) Kdo má u sebe věc důležitou pro trestní řízení, je povinen ji na vyzvání předložit soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; je-li ji nutno pro účely trestního řízení zajistit, je povinen věc na vyzvání těmto orgánům vydat. Při vyzvání je třeba ho upozornit na to, že nevyhoví-li výzvě, může mu být věc odňata, jakož i na jiné následky nevyhovění (§ 66).

(2) Povinnost podle odstavce 1 se nevztahuje na listinu, jejíž obsah se týká okolnosti, o které platí zákaz výslechu, ledaže došlo ke zproštění povinnosti zachovat věc v tajnosti nebo k zproštění povinnosti mlčenlivosti (§ 99).

(3) Vyzvat k vydání věci je oprávněn předseda senátu, v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán.“

Obvyklými kroky je tedy výslech osob, které uvedl poškozený ve své výpovědi, provedení šetření v místě bydliště poškozeného a pachatele, stejně tak v zaměstnání a blízkém či širším okolí těchto osob. Z provedeného šetření lze získat informace o závažnosti jednání nebo indicie vedoucí k tomu, že se nejedná o ojedinělý případ apod. Nezbytností je prověření minulosti jak oznamovatele, tak potencionálního pachatele. K tomu slouží zmíněné šetření v terénu, dále lze doporučit vypracovat posudek z místa bydliště příslušným správním orgánem (přestupková komise), nahlédnutí do rejstříku trestů, případně využít systémy Policie ČR. Shromážděním co možná největšího množství materiálu k osobě pachatele a poškozeného získáváme přehled o jejich osobnostech, minulosti a lze tak velmi rychle dovodit, jakým směrem se bude případ ubírat. Nelze ovšem na základě takto získaných informací dělat konečná rozhodnutí.

Získávání důkazních prostředků je vlastně provázeno celým prověřováním případu, tedy trestním přípravným řízením. Vždy je nutné zajistit dostatek relevantních důkazních prostředků.

V případě pronásledování formou elektronických prostředků komunikace se jako vhodné v praxi ukazuje například přímé ofocení SMS-zpráv z mobilního telefonu a jejich uložení na datový disk. Dále vytisknuté e-maily či založení písemných vzkazů. Dalšími důkazními prostředky mohou být samozřejmě svědecké výpovědi. Veškeré pořizování důkazních prostředků v případě trestného činu se řídí zákonem číslo 141/1961, Trestní řád.

Za vhodné považuji být neustále v kontaktu s poškozeným a sledovat situaci v jeho bezprostředním okolí. Zde se vracíme k úvodu, kdy jsem naznačoval, že získat si důvěru poškozeného je velmi podstatné, protože jedině poškozený může poskytovat aktuální informace o tom, jak pachatel dále postupuje a jak se vyvíjí dynamika jeho jednání.

4.3 Vyhodnocení zjištěných skutečností

Pokud disponuje policista veškerými potřebnými podklady, ukončí přípravné řízení.

Rozhodnout lze několika způsoby:

- Policista zjistí, že ve věci se nejedná o přestupkové či trestní jednání a věc odloží usnesením dle §159a odst. 1, tr. řádu bez dalších opatření. Takových případů je ale minimum, neboť i v případě zcela smyšleného oznámení se může ze strany oznamovatele jednat minimálně o přestupek proti občanskému soužití podle § 49 odstavec 1, písmeno c) z. č. 200/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů, viz. dále.
- Policista zjistí, že ve věci se jedná o přestupkové jednání. V takovém případě celou věc oznámí příslušnému správnímu orgánu k projednání. V případě, že se jedná o osoby blízké (pachatel a poškozený), což je spíše výjimka, jednalo by se v dané věci o tzv. návrhový přestupek, kdy policista věc oznámí opět příslušnému správnímu orgánu a poškozený má následně tři měsíce k tomu, aby se na daný úřad dostavil a potvrdil, respektive dal souhlas s projednáním takové věci. (z. č. 200/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Pokud již byly zahájeny úkony trestního řízení, pak policista věc odevzdává dle § 159a odst. 1, písm. a) tr. řádu místně příslušnému správnímu orgánu k projednání přestupku.
- Policista zjistí, že se ve věci jedná o trestný čin, resp. přečin a v takovém případě následuje za splnění podmínek pro zkrácené přípravné řízení (§179a tr. řádu) sdělení podezření osobě pachatele podle §179b odst. 3 tr. řádu a věc je předána státnímu zastupitelství, resp. příslušnému soudu k rozhodnutí ve věci.
- V případech, které charakterem své závažnosti nemohou konat policisté na obvodním oddělení či které jsou natolik komplikované, že u nich nelze předpokládat postup dle §179a tr. řádu je zahájeno trestní stíhání podle § 160 tr. řádu, kdy věc připadne Skupině kriminální policie a vyšetřování, která nadále vede vyšetřování.

Nesmím opomenout zmínit, že drtivá většina případů nebezpečného pronásledování je doprovázena další trestnou či přestupkovou činností.

4.4 Každý případ stalkingu je jiný

Nelze popsat jednoznačný postup, kterým by se policisté měli striktně řídit. Lze ale nastínit obecný postup, který vede k objasnění případu a na základě

zjištěných skutečností lze účinně zabránit dalšímu jednání pachatele a účinně jej postihnout.

Ve fázi, kdy má policista k dispozici nejméně výslech poškozeného, je samozřejmě nutné provádět průběžně další šetření k věci, a to zejména výslechem dalších osob, svědků apod. Doporučuji ovšem ihned zpočátku kontaktovat pachatele, a nečekat až bude mít policista dostatečně prokázáno jeho jednání. Pachatel má sice jistou možnost, že se vyhne trestnímu postihu za své jednání, ale cílem je co nejrychlejší pomoc poškozenému. Trestní represe by měla být až poslední možností, což odpovídá zásadě „ultima ratio“, tedy že trestní právo by se mělo užívat až jako poslední prostředek.

Nicméně dříve či později se policista dostane do fáze, kdy musí rozhodnout, jakým způsobem bude postupovat, jaká učiní opatření, rozhodnout, zda se ve věci jedná o přestupek, trestný čin, jiné jednání nebo zda se ve věci jedná o zcela účelové oznámení.

Celkově bych dodal, že vlastně již od počátku policista neustále rozhoduje a přehodnocuje vše, co v průběhu šetření zjistí. Vzhledem k tomu, že se prověřování věci neustále vyvíjí, musí flexibilně reagovat na vzniklé situace, na nové poznatky a zjištěné a zajištěné důkazní prostředky. Neustále je třeba zhodnocovat situaci, její vývoj a možnost ohrožení osoby oznamovatele. To samé platí i pro právní kvalifikaci. V praxi je obvyklé, že pokud již z oznámení vše nasvědčuje tomu, že jednání pachatele splňuje podmínky pro to, aby bylo kvalifikováno jako trestný čin, resp. přečin, policista zahájí úkony v trestním řízení dle §158 tr. řádu. Já osobně doporučuji, pokud jsou pro to splněny podmínky, neváhat a úkony trestního řízení zahájit co nejdříve. Později se totiž policista může dostat do situace, kdy důkazní prostředky získá jedině na základě žádostí dle trestního řádu, což v případě, že věc je evidována jako přestupkové jednání nelze. Překvalifikovat oznámení na přestupkové jednání lze vždy a velmi jednoduše, proto doporučuji zvolit tuto cestu. Ovšem je na zvážení každého jednotlivého policisty, jak bude v daném konkrétním případě postupovat. Nyní je již jasné, že rozhodování jak postupovat a jakou cestou se ubírat není věcí jednoho okamžiku, ale dlouhodobá opakovaná činnost.

Ani ten nejlepší policista se nevyhne části subjektivního posuzování celého případu. Nutné ovšem je, aby se toto subjektivní posuzování omezilo v co možná

největší míře. Je obecně známo, že veškerá oznámení musí být šetřena objektivně.

4.5 Spolupráce policie s institucemi, právníckými osobami a fyzickými osobami

Policista vždy spolupracuje s dalšími institucemi, odborníky a různými lidmi. Ke zdárnému vyřešení problému je zapotřebí perfektní spolupráce všech, kteří se do šetření zapojí. Policista je poté v postavení, kdy všechny takto zúčastněné „řídí“. Prvotní spolupráce je zaměřena na různé registry a rejstříky, odkud se dají získat informace o osobách, které jsou vedené jako prověřované, resp. podezřelé a další podstatné informace. Jmenovat můžeme například městské úřady, které mají přestupkové komise, jež vedou evidenci projednaných a oznámených přestupkových jednání. Neméně důležitými jsou přidružené orgány sociální správy. Velmi často se stává, že je nutné spolupracovat s orgánem odboru sociální a právní ochrany dětí či pouze s orgánem sociálním. Odtud může policista získat informace o situaci v rodině oběti i podezřelého. V případě ex-partner stalkingu považují tuto spolupráci za nevyhnutelnou a nutnou. Sociální orgán totiž může disponovat zprávami z dob minulých, kde se již mohou dohledat indicie, které poukazují na to, že pachatel má násilnické sklony či jiné osobní problémy, které se projeví dříve v rodinném soužití. V krajním případě se může policista dostat i k informacím, které mu utvoří celkovou anamnézu pachatele i oběti.

Kromě toho může policista využívat i zdravotnické dokumentace, k čemuž ovšem potřebuje souhlas poškozeného či pachatele se zbavením mlčenlivosti zdravotnických pracovníků.

Spolupráce Policie ČR s dalšími subjekty se řídí § 17 a § 18 z. č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Dle trestního řádu se poté postupuje dle § 8 odstavec 1. Vřele doporučuji této možnosti co nejvíce využívat a spolupracovat tak s kýmkoli, kdo může přispět k řádnému objasnění věci. Každý je pak povinen na žádost policejního orgánu dle daných paragrafů vyhovět, pokud mu v tom nebrání například státem uznaná povinnost mlčenlivosti.

Důležité informace, vztahující se k případu, lze požadovat v podstatě od kohokoli, školy, zaměstnavatele, nemocnice, sociálních pracovníků, soudu, probační

a mediační služby apod. Díky těmto informacím může policista potvrdit, či vyvrátit výpovědi vyslychaných osob, nebo si doplnit chybějící důkazní prostředky.

4.6 Obecný postup Policie České republiky při ochraně poškozených v trestním řízení

Poskytování účinné pomoci a úspěšné eliminování chování pronásledovatele není jednoduchou záležitostí. Je důležité, aby při řešení případů nebezpečného pronásledování spolupracovali profesionálové různých profesí, např. policisté, psychologové, sociální pracovníci, lékaři apod.

Ze zahraničí je známo, že efektivní management stalkingových kauz není pouze záležitostí policie, ale předpokládá úzkou spolupráci s odborníky z řad psychiatrů, psychologů, ale také dalších institucí typu mediační a probační služby. Pro oběť skončí útrapy teprve v okamžiku, kdy se skutečně přestane obávat násilí ze strany pachatele. K tomu je nutné, aby pronásledovatel změnil nejen své chování, ale i své myšlení. Jinak řečeno, nestačí, že pachatel vyhrožování se pod hrozbou sankcí nesmí k oběti přiblížit, ani ji jinak kontaktovat. (Čírtková, 2007)

Když už se někdo setká s případem nebezpečného pronásledování, měl by mít k dispozici nějaký materiál či stručný návod jak postupovat. Pokud se jedná o laika, tedy oběť nebo osobu, která se o stalkingu ve svém okolí dozvěděla, měla by vědět přinejmenším jak se v první chvíli zachovat a na koho se obrátit. Pokud se jedná o profesionála, kterým by měl být zejména policista, pak by měl vědět jak postupovat, umět poradit oběti i dalším osobám, které jsou do případu vtaženy, ať z vlastní vůle nebo pouhou náhodou.

Základní krátkodobý způsob ochrany svědka je obecně upraven zákonem o Policii ČR a uvádí, že „policie chrání bezpečnost osob a majetku“, a následně pak citovaný zákon v této souvislosti specifikuje jednotlivá práva a povinnosti policisty při výkonu služby.

Ze strany policie mohou poté doporučit následující postup:

- Oběť trestného činu by měla dbát na to, aby do protokolu o její výpovědi bylo uvedeno, jaké konkrétní okolnosti nasvědčují tomu, že jí nebo osobě jí blízké

hrozí konkrétní újma, popř. od konkrétní osoby

- V případě, že se poškozený cítí být ohrožen doporučuji, aby měl u sebe vždy spisovou značku trestního spisu, pod kterým je věc vedena a telefonní spojení na policistu, který řízení vede.
- Pokud poškozenému hrozí akutní nebezpečí a spojení s daným policistou není možné, musí ohrožená osoba ihned volat tísňovou linku POLICIE 158, přičemž mimo údajů požadovaných operačním důstojníkem a splnění jeho instrukcí uveden také spisovou značku a policistu, který šetření ve věci vede. To proto, aby s daným policistou mohl operační důstojník dohodnout další postup ve věci.

Lze také využít možnosti psychologické podpory v Policii ČR, kdy systém psychologické pomoci obětem byl u Policie ČR zaveden v polovině roku 2010. (Příručka policie ČR, 2010)

Tato služba je poskytována a zajišťována skupinou krizové intervence. Krizoví interventi jsou speciálně vyškoleni pro přímou krizovou intervenci obětem i nepřetržitou telefonickou podporou.

Doporučuji využít pro praxi „Instrukční kartu Bílého kruhu bezpečí pro policisty“, která je součástí této práce jako příloha č.2. Tato karta jednoduše a v krátkosti uvede policistu do problému a může být použita jako orientační prostředek při vedení trestního řízení.

Zde musím zcela souhlasit se závěry Judr. Miroslava Antla, který ve svých publikacích nejednou zmiňuje i případy, kdy policejní orgán podcenil situaci a došlo tak zcela zbytečně k následkům mnohem větším než které by mohly v případě včasného zásahu Policie ČR vzniknout.

V této chvíli je vhodné doporučit i možnosti pro policisty jak poradit poškozenému kam by se měl v případě potřeby obrátit. „Obecně platí, že každý případ nebezpečného pronásledování je individuální a vyžaduje individuální přístup při hledání vhodné intervence. K tomu, aby oběť našla vhodný postup k zastavení pronásledování, potřebuje obvykle odbornou pomoc.“ (BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Jak zastavit nebezpečné pronásledování* [online]. 2011. vyd. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: www.bkb.cz). Na výběr má z několika možností, zejména bílý kruh bezpečí, který poskytuje včasnou a účinnou pomoc, dále krizové linky bezpečí, ROSA. o.s., Dona

linka a další. Seznam poskytovatelů služeb pro poškozené je uveden v příloze.

5 Výzkumné šetření

Výzkumné šetření je zaměřeno na zmapování činnosti policisty vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje při vedení přípravného trestního řízení a na zjištění, zda umí využít či vyhledat dostupné pracovní pomůcky. Dále na zmapování využití zákonných možností policisty k zamezení protiprávního jednání pachatele či k pořizování důkazních materiálů.

5.1 Metodologie výzkumného šetření

Pro tuto bakalářskou práci jsem zvolil kvalitativní výzkum. Metodou kazuistik popíši vybrané případy nebezpečného pronásledování, kde jsem sám vedl přípravné trestní řízení nebo jsem se jich účastnil jako konzultant.

Hlavními metodami kvalitativního výzkumu jsou pozorování, rozhovor, analýza textů a záznamů. (Hendl, 2008). V případě této bakalářské práce byly využity zejména metody analýzy textů a vlastního pozorování v průběhu mé osobní praxe u Policie ČR. Cílem je získat vhled a porozumět problému z různých úhlů pohledu. V tomto případě z pohledu praxe policisty Policie ČR. (Vondroušková, Lašek, 2014, s. 18)

Budou zde popsány jednotlivé případy, jejich průběh, řešení a následné rozhodnutí ve věci, ať již mnou jako orgánem Policie ČR či státním zastupitelstvím nebo soudem.

Ke zpracování kazuistik byly využity spisové materiály dostupné v ETR Policie ČR. Tyto materiály obsahují veškeré písemnosti, důkazní prostředky, výslechy atd., které byly pořízeny v průběhu přípravného řízení, včetně následných rozhodnutí příslušnými orgány. Vzhledem k ochraně osobních údajů jsem v textu změnil jména poškozených, pachatelů i případných zúčastněných osob.

Jedná se o tři případy, u kterých bylo shledáno podezření ze spáchání přečinu nebezpečné pronásledování dle ust. § 354 trestního zákoníku.

Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo zmapovat činnosti policisty vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje při vedení přípravného trestního řízení a na zjištění, zda umí využít či vyhledat dostupné pracovní pomůcky. Dále na zmapování využití zákonných možností policisty k zamezení protiprávního jednání pachatele či k pořizování důkazních materiálů a jejich účinnost.

Výzkumný problém

Jsou policisté vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje schopni reagovat na oznámení o nebezpečném pronásledování a účelně jej postihovat?

Výzkumné otázky:

Výzkumná otázka 1: Mají policisté vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje dostatek informací o metodologii postupu v případě oznámení nebezpečného pronásledování?

Tato otázka vychází z mého zjištění, kdy v průběhu praxe u Policie ČR jsem zjistil jisté nedostatky v metodologickém řízení policistů. Stejně tak jsem vyzoroval, že policisté nevědí, kde vyhledat metodologické pomůcky.

Výzkumná otázka 2: Mají policisté vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje vědomosti o zacházení s oběťmi trestného činu?

Předpokladem této otázky je to, že každý policista je téměř v každodenním kontaktu s oběťmi trestných činů. Nebezpečné pronásledování má svá jistá specifika z pohledu oběti, a proto by policisté měli mít přinejmenším základní znalosti v dané problematice.

Výzkumná otázka 3: Mají policisté vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje dostatek zákonných možností v přípravném trestním řízení k účinnému získávání důkazních materiálů?

Základem této otázky je mé zjištění, že policisté často tvrdí, že Policie ČR nemá dostatek zákonných prostředků k postihování trestné činnosti, v tomto případě nebezpečného pronásledování.

Výzkumná otázka 4: Mají policisté vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje dostatek zákonných možností v přípravném trestním řízení k účinnému zabránění aktuálního jednání pachatele?

Tato otázka je založena na množství literatury, kterou jsem dosud přečetl, přičemž názory autorů prací a publikací se různí.

Výzkumná otázka 5: Je spolupráce s dalšími subjekty, která je nezbytná při vedení přípravného řízení dostatečně funkční?

Tato otázka se zakládá na mé vlastní praxi, kdy jsem zjistil, že spolupráce se subjekty podílejícími se na přípravném trestním řízení je nezbytností.

Popis respondentů

Jedná se o tři případy, u kterých bylo shledáno podezření ze spáchání přečinu nebezpečné pronásledování dle ust. § 354 trestního zákoníku. V těchto třech případech figurují jako respondenti osoby zúčastněné na přípravném řízení. Hlavními respondenty jsou však osoby poškozených a pachatelů a policisté z vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje. U kazuistiky číslo 1 se jedná o paní Alenu, která podala oznámení na obvodním oddělení a taktéž ve stejné době podávala žádost o rozvod, přičemž její hlavní snahou bylo získat děti do své péče. Pachatelem byl její manžel pan Radek, který během přípravného řízení působil spíše odevzdaně. Policista přijímající oznámení byl v té době ve služebním poměru velmi krátce. Případ jsem přebíral já osobně jako vyčleněný policista na danou problematiku.

V případě kazuistiky číslo 2 byla hlavní respondentkou paní Miriam, která byla dle vypracovaného znaleckého posudku, obor psychiatrie citově velmi zranitelná, a tedy i její psychická odolnost byla velmi snížena. Pachatelem byl její manžel Martin, který dle znaleckého posudku byl pravým opakem své manželky. Je citově oploštělý, problémy řeší racionálně se zaměřením na splnění svého cíle, kterých dosahuje zarputile až bezohledně. Ve své vysoce postavené funkci je uznáván širokým okolím. Případ jsem od počátku vedl já.

Kazuistika číslo 3 je posledním případem, u kterého jsem vedl přípravné řízení. Respondenty jsou opět osoba oběti a v tomto případě pachatelky. Poškozený

pan Jiří je uznávaný, veřejně známý podnikatel. Nemá žádné nepřátele a nevykonává ani žádnou činnost, která by byla v rozporu s platnou právní legislativou. Pachatelka, paní Dagmar, je policistům dlouhodobě známá osoba, která vytváří nepřátelskou atmosféru kolem sebe. Vyhledává konfliktní situace nebo je sama navozuje, případně si je vymýšlí. Policisté s ní dosud řešili několik oznámení podaných z její strany, ale i na její osobu. Znaleckým posudkem vypracovaným na základě oznámení uvedeného v kazuistice č. 3 bylo zjištěno, že paní Dagmar trpí vážnou duševní poruchou.

5.2 Kazuistiky

Kazuistika č. 1

Paní Alena H., 35 let, která je v tomto případě jako poškozená, žila se svým manželem Radkem H, 35 let po dobu pěti let. Za tuto dobu spolu mají dvě nezletilé děti. Po pěti letech společného manželství podala Alena H. žádost o rozvod z důvodu dluhů, které vznikly jednáním manžela, který propadl alkoholu a sázení. V téže době, kdy byla dána žádost o rozvod se, paní Alena odstěhovala do jiného města ve vzdálenosti cca 10 kilometrů.

Dále ve své výpovědi Alena H. uvedla, že od té doby, kdy se odstěhovala, jí začal její v té době ještě stále manžel obtěžovat SMS zprávami ve kterých jí vyhrožoval ublížením na zdraví, že jí nevrátí děti, které po dohodě vychovávali střídavě, a že ji zničí. SMS zprávy jí chodily nepravidelně v počtu několika denně a v mezidobí ji neustále prozváněl. Frekvence se dle její výpovědi zvyšovala v době, kdy jí manžel předal děti, tedy po předání, kdy byl sám. Radek H. měl údajně obtěžovat stejně i rodiče Aleny H. a její sestru Hedviku J. Při podání vysvětlení se Alena H. chovala velmi nervózně, na požádání policisty, zda má nějaké důkazní prostředky, uvedla, že SMS maže, ale později předložila několik zpráv, ve kterých byl text, který urážel současného přítele Aleny H., obsahoval pozvánky na večere či obědy a případně sexuální narážky na současné soužití Aleny H. s jejím přítelem. Také uvedla, že má strach z fyzického útoku, protože Radek H. ví, kde žije, pracuje a často jej vidá. Na otázku, zda se cítí být omezena na běžném způsobu života, uvedla, že ano.

Nicméně později při doslechnutí nebyla schopna uvést, jak konkrétně omezena je. Svého manžela popsala Alena H. jako alkoholika, hazardního hráče a

nevyrovnanou agresivní osobu. Výslechem rodičů se výpověď Aleny H. potvrdila pouze v tom, že dostali také několik zpráv od Radka H., nicméně v nich nebyly žádné výhrůžky, ale spíše prosby o pomoc, aby mohl dát vztah zpět do pořádku. O tom, že by jejich dcera Alena H. měla s manželem výrazné problémy, její rodiče nic nevěděli. Výslechem sestry Hedviky J. bylo zjištěno, že pravděpodobně na rozchodu nesou vinu oba zúčastnění, tedy jak Alena H., tak Radek H.

Místním šetřením u Radka H. byly získány informace o tom, že Radek H. je aktivním sportovcem, alkohol pije pouze po zápasech, je členem sportovního klubu a ve svém okolí je považován za běžného občana. Zpráva ze zaměstnání hovořila o tom, že je pracovitý, svědomitý a nemá větších problémů. Vzhledem k tomu, že v tomto případě figurovali i nezletilé děti, byl požádán OSPOD o vypracování zprávy. Bylo zjištěno, že již v minulosti rodinu pracovnice OSPODu navštívila na základě žádosti o rozvod. Šetřením sociální pracovnice nebylo zjištěno, že by jeden či druhý rodič byl nevhodný pro výchovu. Nakonec byl vyslechnut i Radek H., který se opakovaně omlouval policejnímu orgánu a nedostavoval se na předvolání.

Když se konečně dostavil, přiznal, že Aleně H. píše a volá. Přiznal, že pod tíhou rozvodového řízení začal pít alkohol častěji než dříve a občas mu nějaké nevhodné, vulgární či sprosté slovo uletělo. Výslechem současného přítele Aleny H. bylo zjištěno, že tento o ničem neví. Pouze věděl o tom, že Alena H. se svým „bývalým“ manželem stále komunikuje, a tak přichází SMS a hovory nijak neřešil.

Kazuistika č. 2

Paní Miriam H., 45 let žila již od ukončení střední školy se svým manželem Martinem H., 47 let ve společné domácnosti. Oba mají vysokoškolské vzdělání. Pracují ve veřejném sektoru, kdy Martin H. velmi často vystupuje na veřejnosti vzhledem ke svému postavení ředitele. V době podání oznámení za strany Miriam H., již probíhalo rozvodové řízení a každý bydlel samostatně. Děti ve věku 14 a 17 let žijí s matkou. Bydliště mají oba ve stejném městě, přičemž Miriam H., bydlí v bytě ve společném jmění manželů.

Ve své výpovědi Miriam H. uvedla, že je pronásledována ze strany Martina H. a to tak, že v přesněji nezjištěné době od prosince roku 2009 nejméně do listopadu 2011 nejprve ještě ve společné domácnosti a poté od prosince 2011, co se od sebe

odstěhovali, pořizoval zvukové záznamy jejího jednání bez jejího vědomí a poté jí sděloval prostřednictvím SMS zpráv, že jí sleduje, že ví, co ona dělá a že v bytě instaluje kamery za účelem jejího sledování a nahrávání. Dále v období od září roku 2011 do roku 2013 svým dvěma nezletilým synům, kteří byli svěřeni do výchovy matky rozsudkem soudu, zasílal téměř denně i několik SMS zpráv obsahujících nenávislný a urážlivý text směřující proti soudnímu znalci, soudkyni a pracovníci městského úřadu, že otce dětem ukradly a následně na to nezletilí začali odmítat styk s otcem. I přes opakované prosby Miriam H., aby Martin H. zanechal svého jednání a dále ji takto prostřednictvím působení na syny nepronásledoval, na její sdělení nereagoval a ve svém jednání pokračoval. V době, kdy byl telefon jednoho ze synů na kriminalistické expertíze, začal nosit denně „papírové zprávy“ se psaným textem i obdobného urážlivého obsahu, kontaktoval Miriam H. a omezoval ji v jejím životě, neboť neustále byla takto nucena řešit problémy vzniklé za doby společného manželského soužití, ač se k této životní etapě již vracet nechtěla a obávala se o další psychický vývoj svých dětí.

Případ byl kvalifikován jako podezření ze spáchání přečinu podle § 354 odstavec 1, písmeno c), d) trestního zákoníku pro jednání podezřelého spočívající v tom, že jiného dlouhodobě pronásledoval tím, že jej vytrvale obtěžoval prostřednictvím nástrojů elektronické komunikace a písemně kontaktoval a omezoval jej v jeho obvyklém způsobu života a toto jednání bylo způsobilé vzbudit v pronásledovaném důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých.

Kazuistika č. 3

Jiří Č., podnikatel, si otevřel svou provozovnu ve středně velkém městečku, konkrétně v jeho obchodní části. Přímo naproti jeho provozovně bydlí Dagmar D., důchodkyně ve věku 65 let.

Dagmar D. v době od měsíce ledna 2012 do měsíce října 2014 v daném městečku na ulici v obchodní části, a to krátce po otevření provozovny, vyhledávala osobně a pak i slovně obtěžovala poškozeného Jiřího Č. na veřejnosti a současně i vstupováním zcela bezdůvodně do provozovny poškozeného, kdy jej obtěžovala a tím jej omezovala v rámci jeho podnikatelské činnosti. Při návštěvách provozovny

bezdůvodně urážela klienty provozovny, kde jim vyčítala, jakým způsobem zaparkovali motorová vozidla před provozovnou, a rovněž si zapisovala registrační značky vozidel. V daném jednání byly zahájeny úkony trestního řízení pro podezření ze spáchání přečinu nebezpečné pronásledování podle § 354 odstavec 1, písmeno b) trestního zákoníku.

5.2.1 Analýza kazuistik

Analýza kazuistiky č. 1

Na základě prvotní výpovědi Aleny H. byly ve věci zahájeny úkony trestního řízení dle ust. § 158 tr. řádu pro podezření ze spáchání přečinu nebezpečné pronásledování podle § 354 odst. 1, písm. a), b), c), d).

V tomto případě policejní orgán využil svědeckých výpovědí, spolupráce s orgánem OSPOD dle § 8 tr. řádu, který významně přispěl svou zprávou o stavu v rodině. Šetření bylo zjednodušeno tím, že podezřelý zcela spolupracoval. Zpráva z místa bydliště Radka H. byla v jeho prospěch, tedy nebyl projednáván v posledních pěti letech přestupkovou komisí, rovněž jeho trestní rejstřík byl čistý. Při kontaktu s ním bylo zřejmé, že jedná odevzdaně a že je citelně zasažen rozvodovým řízením. Po jednání s policistou dle informací od Aleny H. úplně přestal se svým jednáním.

Důsledným prověřením všech skutečností a výslechem všech zúčastněných osob bylo zjištěno, že skutek spáchaný podezřelým nevykazuje všechny znaky nutné pro potvrzení podezření ze spáchání výše uvedeného přečinu. Zejména poté nebylo prokázáno pronásledování či pronásledování spojené s vyhrožováním – objektivní stránka, jednání pachatele. Nedostatečně bylo prokázáno obtěžování poškozené komunikací ze strany podezřelého, která by přesahovala mantinely běžné komunikace. Poškozená nebyla schopna svá tvrzení podložit důkazními prostředky, např. výpisy SMS. zpráv.

Zde bych dodal, že mobilní telefon Aleny H. byl v majetku Radka H. a tento nedal souhlas se zjištěním provozu o telekomunikačním provozu dle § 88a) tr. ř. Jedinými důkazními prostředky o něž se mohl pol. orgán opírat byla tedy zjištění z místního šetření a zprávy OSPODu, ze kterých vyplynulo, že k jistému obtěžování došlo, ovšem nebylo možné zcela jasně určit, v jaké míře. Dle dostupných spisových

materiálů a celkového situačního náhledu poté bylo zjištěno, že se jedná o spor mezi manžely, tedy rozchod spojený s rozvodovým řízením, který byl iniciován ze strany Aleny H.

Důležitou skutečností bylo i to, že Alena H. již měla nového přítele, kdy v průběhu šetření bylo zjištěno, že tohoto měla již za doby manželství. Radek H. tedy neunesl danou situaci a následkem toho neúměrně běžným zvyklostem začal volat a psát Aleně H., přičemž vzhledem k celkovým okolnostem páčání skutku, které nenaplňují skutkovou podstatu tr. činu, tedy omezení páčání pouze na den po předání dětí (nesplňuje znak eskalace), řešení péče o děti a nového vztahu Aleny H. s jiným partnerem (nesplňuje znak cíleného zaměření na oběť – řeší se problém výchovy dětí) a nedošlo ani k naplnění obavy o život či zdraví (nedošlo k žádnému pokusu o napadení, předem nedohodnuté fyzické setkání, napadení v minulosti, agresivní osobnost pachatele) se v tomto případě nejednalo o spáchání tr. činu.

Policejní orgán v tomto došel k závěru, že ve věci se bude jednat o přestupek dle ust. § 49 odst. 1, písm. c), z. č. 200/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vzhledem k nízké společenské škodlivosti (materiální korektiv) a vzhledem k tomu, že byly zcela splněny a naplněny všechny znaky daného tr. činu, přičemž skutek byl oznámen komisi pro projednávání přestupků. Radek H. byl v této věci přestupkovou komisí řešen a od této doby již nebylo podáno na Radka H. další oznámení.

V tomto konkrétním případě oznámení přijímal poměrně mladý kolega s malými zkušenostmi s danou problematikou. Poškozená musela být přeslechnuta, neboť v prvotním oznámení chyběly podstatné údaje o tom, jaká byla frekvence SMS zpráv a volání (doslechnutím zjištěno, že se jednalo pouze o jeden den, vždy po předání dětí). Také vyslovení obavy o život a omezení v běžném způsobu života nebylo nijak více rozebráno. Při doslechnutí bylo opět zjištěno, že k fyzickým kontaktům dochází pouze při předávání dětí, v minulosti nebyla poškozená ze strany manžela nikdy napadena. Nedošlo ani k zadokumentování SMS zpráv, které měla poškozená v mobilním telefonu. Ještě před doslechnutím podstatnou část smazala a nebyla poučena ani o tom, aby další SMS zprávy uchovávala. V průběhu přípravného řízení jsem jako největší problém zhodnotil nemožnost získat výpis telekomunikačního provozu daného mobilního telefonu, neboť k tomuto je zapotřebí souhlasu majitele. V případě, že majitelem je pachatel, což není zase tak nečekané,

nemá policejní orgán šanci takové informace získat. Přitom jsou jednoznačně stěžejním důkazním prostředkem, mnohdy jediným.

Analýza kazuistiky č. 2

V tomto případě byla zpočátku velmi dobrá spolupráce s poškozenou, protože se policejnímu orgánu u ní povedlo navodit pocit, že jí bude poskytnuta účinná pomoc ze strany PČR. Předložila stovky opsaných SMS ze svého mobilního telefonu, které měla i uložené, tedy byly i ofocené.

Nebylo pochyb o tom, že se v dané věci jedná o přečin nebezpečné pronásledování, a proto byly neprodleně zahájeny úkony trestního řízení dle § 158 tr. řádu. Problém nastal ve spolupráci se sociálním odborem, který byl požádán o zprávu ke stavu v rodině a o zprávy, které byly zpracovány v rámci rozvodového řízení. Protože ovšem již v té době Martin H. útočil a podával stížnosti na všechny, kteří se rozvodového řízení účastnili, obávaly se konkrétní osoby dalších útoků ze strany Martina H., pokud by spolupracovaly s Policií ČR. Zprávy byly neúplné a vyjádření sociálních pracovníků byla spíše obecná a konkrétní otázky policejního orgánu byly obcházeny.

Vzhledem k hrozícímu nebezpečí policejní orgán upustil od získávání důkazních prostředků touto cestou a zhodnotil jiné možnosti. Byl tedy vyžádán celý spisový materiál rozvodového soudu čítající přes tisíc stran, ze kterého byly opatřeny kopie jednání u soudu, kdy bylo zjištěno, že daná věc již při soudním jednání byla probírána. V tuto chvíli mě udivilo, že soud již v té době nereagoval a nedal podnět k prověření věci. Součástí spisového materiálu rozvodového soudu byly i znalecké posudky jak Miriam H., tak Martina H., které mohly být hodnotně použity v trestním řízení. Tyto citelně pomohly ke zjištění duševního stavu podezřelého i poškozené. Z okolí Martina H., nebyly zjištěny žádné podstatné informace, neboť se každý bál uvádět nějaké konkrétní významné skutečnosti. Zprávu ze zaměstnání policejní orgán obdržel až po třetí urgenci s výrazným zpožděním.

V průběhu řízení se dostavila poškozená, která chtěla vzít své oznámení zpět, protože se jí celé řízení zdálo zdlouhavé, myslela, že nic k ničemu nevede, protože jednání pokračovalo a pachatel nereagoval na podněty Policie ČR. Obávala se, že vzhledem k postavení Martina H., jí nikdo nebude dále věřit, že jí zesměšní a více jí

celá věc ublíží, než pomůže. Proto byl přizván policejní psycholog, se kterým jsem spolupracoval a poškozené byla poskytnuta psychologická pomoc. Při zajišťování nejpodstatnějšího důkazního prostředku, tedy výpisu telekomunikačního provozu bylo znovu zjištěno, že mobilní telefony synů jsou majetkem Martina H., a tedy je třeba jeho souhlasu, který samozřejmě nedal. Ovšem poškozená se nevzdala a našla smlouvu, ze které bylo zjištěno, že jeden z mobilních telefonů synů je na její jméno. Poškozená souhlas dala a byl tak vydán dle §78 tr. řádu mobilní telefon, který byl zaslán na kriminalistickou expertizu. Z této expertizy bylo zjištěno, že Martin H. zaslal v průběhu dne i deset SMS z textem tak jak je popsáno v předešlých odstavcích.

V tomto případě se původně zamýšlelo přidat právní kvalifikaci poškození cizí věci dle § 228 odstavec 1 tr. zákoníku, neboť poškozená měla často rozbité části svého vozidla, přičemž toto považovala za výraz Martina H. jako ukázkou jeho moci a způsob, jakým jí připomíná, že o ní ví. Nepodařilo se však prokázat, že by se tohoto jednání Martin H. dopustil. Stejně tak byl státnímu zástupci předložen návrh na právní kvalifikaci ohrožování výchovy mládeže dle ust. §201 tr, zákoníku, ale od tohoto bylo upuštěno, neboť by byly nutné znalecké posudky nezletilých a vzhledem k dostatku důkazních prostředků k přečinu nebezpečné pronásledování a hrozící trestní sazbě zhodnotil státní zástupce tuto cestu jako neúčelnou i s ohledem na to, že by to mohlo nadměrně zatížit již tak křehké psychické rozpoložení nezletilých.

Martin H. byl později odsouzen prvoinstančním soudem k trestu odnětí svobody v trvání čtyř měsíců. Podle § 81 odstavec 1 tr. zákoníku a § 82 odstavec 1 tr. zákoníku se mu výkon trestu podmíněně odložil na zkušební dobu dvou let.

Analýza kazuistiky č. 3

V tomto konkrétním případě bylo zcela nezbytné včas a bez zbytečných průtahů vyslechnout veškeré svědky události. Jednalo se celkem o 25 osob, které vypovídaly ve prospěch poškozeného. Policie ČR do doby než byly policejním orgánem zahájeny úkony v trestním řízení, evidovala celkem 25 případů oznámení prověřované Dagmar D., ve kterých podávala různá nesmyslná oznámení na Jiřího Č, přičemž tato oznámení podávala během posledního roku. K prokázání jednání Dagmary D. plně postačovaly výslechy svědků a následně i stažení dat ze systému

Policie ČR – IS Zikmund, kde se evidují veškerá oznámení, včetně oznamovatelů, jejich telefonních čísel a způsobů ukončení dané věci.

Vzhledem k tomu, že u Dagmar. D. jsem důvodně předpokládal možné duševní onemocnění, chtěl jsem přibrat znalce z oboru psychiatrie, který by vypracoval znalecký posudek. Nebyl jsem si ale jistý, zda v přípravném řízení podle § 158 trestního řádu mohu vyžadovat znalecký posudek. Po konzultaci s dozorcujícím státním zástupcem jsem zjistil, že mohu.

Citace usnesení státního zastupitelství Náchod, Č.j.1ZN 3422/2014:

„Podle platné soudní judikatury, následující citace převzata ze stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR spisové značky Tpjn 302/2014 ze dne 25. 9. 2014, obdobně též Komentář – trestní řád II, § 157-314s, autoři: prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D a kolektiv 7. doplněné a přepracované vydání z roku 2013, strana 2040, vysvětlivka 6. K odstavci 1. §159a trestního řádu:

Lze znalce z odvětví psychiatrie přibrat již ve stádiu prověřování, ovšem výlučně jen v těch případech, kdy existují důvodné pochybnosti o duševním stavu osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, vůči níž by jinak bylo zahájeno trestní stíhání.

Pokud pak ze závěrů znaleckého posudku, vypracovaného ještě ve stádiu prověřování, vyplyne, že tato osoba není pro nepřičetnost trestně odpovědná, nelze za této situace zahájit trestní stíhání, neboť již v tuto dobu je zřejmé, že nejde o podezření z trestného činu, ale činu jinak trestného a že tedy nejsou splněny podmínky pro zahájení trestního stíhání stanovené v § 160 odstavec 1 trestního řádu. Zahájení trestního stíhání policejním orgánem y za této situace bylo nezákonným.“

V daném případě jsem tedy jako policejní orgán přibral znalce v oboru psychiatrie ještě ve stadiu prověřování (tj. poté, co byly podle § 158 odstavec 3 tr. řádu zahájeny úkony trestního řízení) odůvodněně a v souladu se zákonem, neboť vzhledem k charakteru posuzovaného jednání a vzhledem ke své místní znalosti a služební činnosti jsem měl důvodné podezření, že Dagmar D. trpí závažnou duševní chorobou, což se následně znaleckým vyšetřením potvrdilo. Ze závěrů znaleckého posudku zejména vyplynulo, že Dagmar. D. v době spáchání skutku trpěla závažnou chorobou duševní – trvalou poruchou s bludy, kterou trpí dosud a tato porucha se ke dni vypracování znaleckého posudku nacházela v její akutní fázi. Vlivem této

závažné duševní choroby byly u Dagmar D. její schopnosti rozpoznávací a ovládací ve vztahu k posuzovanému skutku zaniklé, rovněž není schopna v současné době chápat smysl trestního řízení.

V uvedeném případě se tedy jedná o čin jinak trestný vykazující znaky přečinu nebezpečného pronásledování podle § 354 odstavec 1, písmeno b) tr. zákoníku, neboť byl spáchán osobou, která není trestně odpovědnou ve smyslu § 26 trestního zákoníku. Kromě vymizelé schopnosti své jednání ovládnout totiž nebyla pachatelka schopna rozpoznat protiprávnost svého jednání, přičemž protiprávnost je obligatorním znakem skutkové podstaty každého trestného činu (dle §13 odstavec 1 trestního zákoníku).

Věc tedy byla odložena usnesením policejního orgánu podle § 159a odstavec 1 trestního řádu s tím, že státní zástupkyně navrhuje, aby soud podle § 99 odstavec 1 trestního zákoníku uložil ochranné léčení Dagmaře D.

5.3 Výsledky výzkumného šetření

Výzkumné šetření bylo provedeno metodou kazuistiky, kdy byly použity tři vybrané případy přípravného trestního řízení z mé vlastní praxe u Policie ČR. Všechny případy jsou již v současné době ukončeny pravomocnými rozhodnutími příslušných orgánů.

Vyhodnocení výzkumných otázek

Výzkumná otázka 1: Mají policisté vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje dostatek informací o metodologii postupu v případě oznámení nebezpečného pronásledování?

Z výzkumného šetření vyplývá, že policisté přijímající oznámení dělali chyby, k jejichž napravení docházelo doplňujícími výslechy poškozených, případně oznamovatelů. Chyběl popis základních faktorů vymezujících protiprávní jednání. Vzhledem k dostatečné neznalosti problematiky policistů přijímajících oznámení bylo v pozdější fázi přípravného řízení poměrně složité pro policistu, který případ převzal doplňování podstatných informací pro trestní řízení. Při příjmu oznámení

policista nedostatečně poučil osoby poškozené o jejích možnostech a následném průběhu řízení, kdy bude třeba i nadále zajišťovat důkazní prostředky včetně těch, které již byly zmíněny či částečně zaznamenány v protokolu o podání vysvětlení, příp. v trestním oznámení. Zjistil jsem, že policisté, kteří se danou problematikou během své praxe ještě nesetkali, nemají dostatečné metodologické podklady, jimiž by se řídili.

Výzkumná otázka 2: Mají policisté vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje vědomosti o zacházení s oběťmi trestného činu?

Policisté vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje denně přiházejí do kontaktu s oběťmi trestných činů. Především u paní Miriam v případě kazuistiky číslo 2 bylo díky včasnému zhodnocení situace a přibrání policejního psychologa zabráněno tomu, aby se oběť buď zhroutila pod tíhou situace, nebo vzdala veškeré své snahy a přestala s Policí ČR spolupracovat. Bylo tedy zjištěno, že policisté disponují dostatečnými znalostmi o zacházení s oběťmi trestného činu. Přinejmenším vědí, že se mohou obrátit na odborníky z oboru psychologie.

Výzkumná otázka 3: Mají policisté vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje dostatek zákonných možností v přípravném trestním řízení k účinnému získávání důkazních materiálů?

Z legislativního hlediska bylo z dostupných pramenů zjištěno, že zákonných možností k získávání důkazních materiálů je dle mého názoru dostatek. Z výzkumného šetření poté vyplývá, že nejčastějším způsobem získávání důkazů v případě nebezpečného pronásledování je svědecká výpověď, dále vydání věci dle § 78 tr. řádu a spolupráce s orgány OSPOD, soudy, městskými úřady apod. Využívání § 88a tr. řádu je nejúčinnější možností pro policisty. V praxi ovšem tato možnost velmi často naráží na to, že je třeba souhlasu majitele komunikačního zařízení, pokud se nejedná o zvlášť závažný zločin, což se v případě nebezpečného pronásledování nejedná, protože je zde stanovena dle mého názoru poměrně nízká trestní sazba. Některé postupy jsou problematické. Nicméně zákonných možností k získání důkazních materiálů je dostatek. Míra účinnosti poté závisí na schopnostech jednotlivých policistů k jejich využití.

Výzkumná otázka 4: Mají policisté vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje dostatek zákonných možností v přípravném trestním řízení k účinnému zabránění aktuálního jednání pachatele?

Cílem každého řízení je mimo jiné i zabránění v aktuálním jednání pachatele. Pomineme-li tresty a jejich cíle či preventivní činnosti, pak se jedná o zákonná opatření, která policista může využít. Z výzkumného šetření vyplývá, že těchto není mnoho, přesto existují. Jejich účinnost opět závisí na schopnosti policisty, jakým způsobem dokáže dostupné možnosti využít, a zároveň také na povaze pachatele. V případě nebezpečného pronásledování však neexistuje žádná možnost, jak se stoprocentním účinkem, za jakýchkoli okolností, zabránit pachateli v jeho jednání. To, že pachatel přestane se svým jednáním po pouhém vyslovení zákazu ze strany pol. orgánu, je velmi nepravděpodobné.

Výzkumná otázka 5: Je spolupráce s dalšími subjekty, která je nezbytná při vedení přípravného řízení dostatečně funkční?

Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že spolupráce např. se soudy či správními orgány je na velmi dobré úrovni. Takový stav je zřejmě způsoben již dlouhotrvající spoluprací, která je prakticky automatická. Více problematická je spolupráce např. s OSPODem či sociálním odborem. Zde jsem často narazil na neochotu pracovníků, aby se vyjádřili k podstatným skutečnostem prověřovaného nebezpečného pronásledování. Příčinami byl buď strach z jednání pachatele, tedy skutečnost, že se začne mstít nebo tím, že pracovníci sociálních institucí nedisponovali nedostatečnými informacemi o dané problematice. Zprávy či vyjádření těchto orgánu, resp. zaměstnanců byly pouze částečné nebo úplně odbočovali od tématu či zadaných otázek. Dalším problémem například u zaměstnavatelů či právnických a fyzických osob je, že ačkoli je policejní orgán ze zákona žádá o zprávy dle trestního řádu a tito jsou povinni vyhovět, často řízení zdržují tím, že zprávy zasílají až po několikeré urgenci nebo se omlouvají s tím, že žádosti jsou „ztraceny“.

5.4 Závěr výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření bylo zmapování činnosti policisty vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje při vedení přípravného trestního řízení a na zjištění, zda umí využít či vyhledat dostupné pracovní pomůcky a účelně tak vést přípravné řízení. Dále zmapování využití zákonných možností policisty k zamezení protiprávního jednání pachatele či k pořizování důkazních materiálů. Záměrem bakalářské práce je předvést, že každý případ je jiný a ke každému musí policista přistoupit zodpovědně a počítat se všemi možnostmi. To znamená dodržovat základní zásady trestního řízení, jako např. zásada presumpce nevinny či zásada subsidiarity trestní represe (trestní odpovědnost a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat pouze v případech společensky škodlivých).

Při rozhovorech se svými kolegy jsem zjistil, že málokterý z nich by dokázal plně využít všech dostupných prostředků. To není způsobeno tím, že by nebyli kompetentní nebo zcela neznali problému, ale tím, že chybí metodika.

Zjistil jsem, že policisté vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje jsou schopni bez větších problémů vést přípravné trestní řízení týkající se nebezpečného pronásledování. Výzkumným šetřením jsem zjistil některé nedostatky, které komplikují vedení přípravného řízení jak osobě poškozeného, tak samotnému policistovi. Jedná se zejména o nedostupnost metodiky, reps. nedostatečnou dostupnost metodických pomůcek. V současné době již existují na intranetových stránkách Policie ČR odkazy na různé metodiky, nicméně tyto nejsou dostatečně často aktualizovány a mnoho materiálu zde chybí. V příloze této práce jsou metodické pomůcky pro policisty konající přípravné řízení týkající se nebezpečného pronásledování, které jsem za dobu své praxe získal a osobně je do dnešní doby používám. Získány byly z intranetových stránek Policie ČR, přičemž jejich nalezení nebylo nejsnadnější, protože se často jednalo pouze o vložení tzv. příspěvku na různá diskuzní fóra, která jsou součástí intranetového prostředí.

Dále jsem zjistil, že u některých kolegů chybí dostatečná praxe s problematikou nebezpečného pronásledování a následkem toho dělají chyby, které později mohou výrazně ovlivnit celé přípravné řízení. Dostatečným dohledem zkušených policistů a případným včasným zásahem se však dají tyto chyby

minimalizovat a ve většině případů se dají již vzniklé chyby i napravit.

Z výzkumného šetření také vyplývá, že policisté vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje jsou schopni dovést přípravné řízení až do fáze, kdy je úspěšně dosaženo cíle, tedy potrestání pachatele. Přípravné řízení v této věci je tedy účelné a postupy v něm užívané splňují své cíle, byť někdy pouze s částečnými úspěchy.

Metody užívané policisty jsou funkční a zákonné možnosti opatřování důkazních materiálů jsou dostupné v dostatečném množství.

Dalším důležitým zjištěním je skutečnost, že je plně využívána spolupráce s dalšími subjekty, jakými jsou například OSPOD, sociální úřady, ale i zaměstnavatelé apod.

Výzkumné šetření přineslo i negativní zjištění, a to zejména ve funkčnosti spolupráce se subjekty podílejícími se na přípravném řízení. Možnosti pro další rozvoj jsou i v oblasti zákonných možností pro opatřování důkazních materiálů. Zřejmě nejvýraznějším negativním zjištěním, které z výzkumného šetření vyplynulo je, že policisté nemají k dispozici dostatečnou metodologickou podporu. Přestože existuje analyticko-legislativní odbor a další odbory zabývající se metodikami, není v dostatečné míře distribuován metodický materiál.

Závěr tedy je, že policisté vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje jsou schopni dovést přípravné řízení až do fáze, kdy je úspěšně dosaženo cíle, tedy potrestání pachatele. Byly ale zjištěny nedostatky v průběhu přípravného řízení, kterých se dopouštějí spíše policisté, kteří nemají dostatečnou praxi, což je způsobeno částečně i malým množstvím metodických pomůcek.

Závěr

Záměrem mé bakalářské práce bylo shrnout poznatky o nebezpečném pronásledování a poskytnout základní informace o postupech při vedení přípravného trestního řízení, které se týká nebezpečného pronásledování. Zmapovat činnosti policisty vybraného územního odboru Královéhradeckého kraje při vedení přípravného trestního řízení a zjistit, zda umí využít či vyhledat dostupné pracovní pomůcky a přípravné řízení vést účelně. Záměrem bakalářské práce je také předvést, že každý případ je jiný a ke každému musí policista přistoupit zodpovědně a počítat se všemi možnostmi. Tyto cíle byly prací naplněny.

Během své praxe jsem zjistil, že v průběhu trestního řízení týkajícího se nebezpečného pronásledování policista obvykle naráží na několik problémů. Jednak se může stát, že vlivem náročnosti dané problematiky se trestní řízení protáhne a poškozený tak ztrácí chuť věc řešit a jednak na možnost přístupu k informacím, zejména poté § 88a tr. řádu, kdy je zapotřebí souhlasu majitele daného přístroje k tomu, aby z něj mohl být pořízen opis telekomunikačního provozu. Až příliš často se mi v praxi stává, že přístroj je majetkem podezřelého a není možné se k informacím dostat, protože tento souhlas nedá. Zajisté by také stálo za to, vynaložit úsilí a provést osvětu u subjektů, jež jsou mnohdy jedinými možnými poskytovateli informací, tedy pracovníci OSPODu či dalších sociálních úřadů. Jak jsem zjistil, zřejmě někteří nemají ani obecný přehled o policejní činnosti či závažnosti některých skutků, a zprávy, které se pak policejnímu orgánu dostávají, jsou buď částečné nebo mají zcela nevyhovující formu. A nutno podotknout, že někdy nepomáhá ani jednoznačné sepsání otázek, které je třeba zodpovědět.

Zapomenout by policista neměl ani soudní znalce, možnosti využití policejních psychologů a konzultovat vždy, když si není jistý. Základní povinností by pak měla být dokonalá znalost oprávnění policistů a možností využití oprávnění dle trestního řádu. Jedině tak může policista získat plnohodnotné důkazní prostředky. Policistům bych poté doporučil využívat v praxi metodickou pomůcku vypracovanou policisty na základě zkušeností z dosavadní praxe, jež je v příloze č. 1. Po přečtení této práce může získat policista informace o správném vedení přípravného trestního řízení ve věci stalkingu, zejména jakých chyb se vyvarovat, jak

účinně a efektivně pomáhat obětem a zabránit pachateli v pokračování jeho činnosti a dosáhnout cíle, jímž je spravedlivé potrestání pachatele. Na druhé straně čtenář „laik“, tedy většinou oběť (samozřejmě se může jednat o osobu nezúčastněnou, rodinného příslušníka apod.), může získat informace o tom, že mu může být poskytnuta účinná pomoc. Dozví se také čeho se vyvarovat, co může udělat sám a jak být co nejvíce nápomocen policistům, tak aby byl případ co nejrychleji ukončen a aby nebyl spíše tím článkem, který, ač nevědomě, spíše vše blokuje.

Zjednodušený názor na problematiku nebezpečného pronásledování čtenář získá, pokud si prostuduje teoretickou část práce, která je zaměřena na osobu poškozeného i pachatele, na definici a právní úpravu nebezpečného pronásledování. Nedílnou součástí je i kapitola věnovaná policejní praxi. Tato je pro laika spíše zajímavostí, prospěšnější by měla být pro odborníky v oboru, tedy zejména policisty. Ti zde získají informace o tom, jaká mají oprávnění, k čemu mohou přistoupit v průběhu trestního řízení a čeho se pokud možno vyvarovat. Myslím, že toto bylo splněno.

V empirické části práce jsem chtěl formou kazuistik nastínit různé možnosti přístupu k důkazním prostředkům, ale také zprostředkovat vlastní zkušenosti.

Ne vždy byl v práci prostor pro úplný rozbor jednotlivých skutečností a myslím si, že by to bylo spíše na škodu. V této práci se má jednat o jednoduchou orientaci, případné nesrovnalosti či doplnění si každý jistě najde už s ohledem na to, že součástí práce je i seznam použité literatury, kde je veškerá problematika řešena podrobně.

Seznam použité literatury a dalších zdrojů:

Literatura

ANTL, Miroslav a Hanuš HANSLÍK. *Miroslav Antl radí, jak na gaunery*. Vyd. 1. Praha: Prostor, 2007, 137 s. Poradna Miroslava Antla, sv. 1. ISBN 978-807-2601-806.

ANTL, Miroslav a Hanuš HANSLÍK. *Miroslav Antl radí, jak na gaunery*. Vyd. 1. Praha: Prostor, 2008, 134 s. Poradna Miroslava Antla, sv. 1. ISBN 978-807-2601-882.

ARNAU, Frank. *Oko zákona: moc a bezmoc kriminální policie*. Vyd. 1. Překlad Marie Goldmannová. Praha: Themis, 1998, 343 s. Historie (Themis). ISBN 80-858-2158-3.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 150 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2207-8..

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004, 431 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-86-4.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. Vyd. 4., V nakl. Portál 2., rozš. Praha: Portál, 2004, 256 s. ISBN 80-7178-931-3.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Kriminální psychologie*. Vyd. 1. Praha: Eurounion, 1998, 255 s. ISBN 80-85858-70-3.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 1998, 374 s. ISBN 80-7184-141-2.

FÍŠEROVÁ, M. *Nebezpečné pronásledování*. Praha 2011. Bakalářská práce. Bankovní institut vysoká škola Praha. Katedra práv. Vedoucí práce Ing. Mgr. Ivan Fanta, 52 s.

HARTL, Pavel a Jana DRTILOVÁ. *Psychologický slovník: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. 1.vyd. Praha: Jiří

Budka, 1993, 490 s. Makropulos. ISBN 80-901-5490-5.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.2

HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009, xxii, 1459 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 218 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2781-3.

Slovník cizích slov. 1. vyd. Olomouc: Fin, 1992, 287 s. Slovníky do kapsy. ISBN 80-855-7202-8.

Časopisy, odborné práce

ČÍRTKOVÁ, L. České vězeňství, č. 3/2009, Praha, 2009. ISSN 1213-9297

Dressing, Harald, Maul-Backer, Henning a Gass, Peter. Posuzování stalkingu z kriminalistického a psychiatrického hlediska. *Trestněprávní revue*, 2007, č. 10, s. 279-281. ISSN 1213-5313.

VISINGER, R. Jak postihovat stalking? Zamyšlení nad novou právní úpravou.

Trestněprávní revue, Praha, 2009, č. 11, s 331-336. ISSN 1213-5313.

VONDROUŠKOVÁ, Jindra a Lašek JAN. *Závěrečná práce*. Hradec Králové, 2014., 91 s.

Příručka policie ČR, 2010, 77 s.,

Internetové zdroje

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Jak zastavit nebezpečné pronásledování* [online]. 2011. vyd. [cit. 2015-04-04]. Dostupné z: www.bkb.cz

Usnesení Nejvyššího soudu, 4 Tdo 1004/2014-31, [Výběr NS 4902/2014]. [online]. 2014 [cit. 2014-08-10]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz>

Usnesení Nejvyššího soudu, 3 Tdo 947/2014-41, [Výběr NS 4904/2014]. [online]. 2014 [cit. 2014-08-10]. Dostupné z: www.beck-online.cz

Usnesení Nejvyššího soudu, 8 Tdo 1082/2011-K posouzení obsahu výhrůžky u přečinu nebezpečného pronásledování [online]. 2011 [cit. 2014-14-09]. Dostupné z: Systém ASPI

KOPECKÝ, Kamil. Stalking a kyberstalking. Nebezpečné pronásledování.[online]. [cit. 2015-03-01]. Dostupný z WWW:www.cms.e-bezpeci.cz

PAPEŽOVÁ, Zdeňka. PREVENTISTÉ RADÍ: PREVENCE – Stalking. [online]. 2014 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z:<http://www.policie.cz/clanek/prevence-stalking.aspx>.

Stanovisko odboru bezpečnostní politiky k některým problémům spojeným s výkladem skutkové podstaty nebezpečné pronásledování., Praha, 2010, Intranet Policie ČR

Elektronická evidence trestního řízení – ETR

Č.j.KRPH-11618/TČ-2011-050512

Č.j.KRPH-20727/TČ-2013-050512

Č.j.KRPH-104021/TČ-2014-050512

Usnesení Okresního státního zastupitelství Náchod, číslo jednací 1ZN 3422/2014

Rozsudek okresního soudu v Náchodě, číslo jednací 12To 362/2014

Zákony

1. *Úplné znění – Trestní předpisy č. 1006. Ostrava: Nakladatelství Sagit, a.s., 2014, 432 s. ISBN 978-80-7488-032-2*

2. *Úplné znění – Správní řád, Přestupky č. 1032. Ostrava: Nakladatelství Sagit, a.s., 2014, 112 s. ISBN 978-80-7488-058-2*

3. *Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, účinnost od 1. 5. 2014*

4. *Úplné znění Ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky: Úplné znění Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky ; Úplné znění zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ; Některé další související právní předpisy. Vyd. 4. Praha: Armex, 2008, 123 s. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-86795-61-4.*

Seznam použitých zkratk

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
atp.	a tak podobně
IMEI	International Mobile Equipment Identity (unikátní číslo přidělené výrobcem mobilnímu telefonu)
LZPS	Listina základních práv a svobod
MV – OBP	Ministerstvo vnitra – odbor bezpečnostní politiky
např.	například
OČTŘ	orgány činné v trestním řízení
odst.	odstavec
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
písm.	písmeno
Policie ČR	Policie České republiky
pol. orgán	policejní orgán
resp.	respektive
Sb.	sbírky
SMS	Short message service (krátká textová zpráva)
tj.	to jest
tr. zákoník	trestní zákoník
TrZ	trestní zákoník
tr. řád	trestní řád
ust.	ustanovení
z.č.	zákon číslo

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Instrukční karta Bílého kruhu bezpečí pro policisty – Intranet Policie ČR

Příloha č. 2 - STALKING – pomůcka pro příslušníky Policie ČR – Intranet Policie ČR

Příloha č. 3 - Kam se obrátit pro pomoc

Příloha č. 4 - Policisty vytvořený přehled Stalkingu

Příloha č. 1

Pomoc obětem trestných činů

NEBEZPEČNÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ

Instrukční karta Bílého kruhu bezpečí
pro policisty

„Na policii se obrátila po třech měsících urputného pronásledování, v sms zprávě se objevila první skrytá výhrůžka, podruhé volala policisty, když tři dny seděl v autě před jejím domem, potřetí přinesla e-maily a svěřila svůj obrovský strach. Stíhán byl na svobodě. Pak ji zavraždil... Dnes celou věc prošetřuje inspekce... ”

1. Co je nebezpečné pronásledování?

Nebezpečné pronásledování je úmyslné a systematické porušování osobní svobody jiného. Motivem je navázání a udržování kontaktu s pronásledovanou osobou i přes její zjevný nesouhlas, které se projevuje sledováním, vynucováním si pozornosti, neoprávněným shromažďováním informací týkajících se soukromého života a dalšími aktivitami, které podstatně snižují kvalitu života pronásledované osoby a ohrožují její pocit svobodného rozhodování a bezpečí.

!!! Některé z případů pronásledování mohou vyústit v závažnou násilnou trestnou činnost včetně vraždy pronásledované osoby. Proto je tak důležité věnovat pozornost každému případu, každé indicii a v případě potřeby konzultovat s odborníky, zejména psychology. !!!

2. Podle čeho poznáte, že se jedná o nebezpečné pronásledování?

Typické projevy nebezpečného pronásledování:

- opakované **pokusy o kontakt** (např. pro oběť skličující obtěžování prostřednictvím dopisů, telefonátů, sms zpráv, zaslání dárků)
- **přímé nebo nepřímé výhrůžky** (demonstrování moci), které u normální, „rozumné“ osoby vzbuzují oprávněný strach a obavy
- **vyhledávání fyzické blízkosti oběti** (postávání v místě bydliště, zaměstnání, pozorování, sledování, chůze nebo jízda v blízkosti)
- **ničení věcí** pronásledované osoby (např. vozidla, plotu, ale i likvidace zvířete – domácího mazlíčka)
- **zneužívání osobních údajů** (např. vývěs na nástěnce v domě, zveřejnění telefonního kontaktu a adresy oběti na internetu s legendou, že chce prodat byt, poskytuje sexuální služby)

Nebezpečné pronásledování se nevyplácí podceňovat a bagatelizovat.

Příloha č. 1

3. Mezi kým vzniká nebezpečné pronásledování?

Pronásledování je zpravidla opakčivým nějakého skutku nebo smyšleného vztahu mezi pronásledovatelem a jeho obětí. Přehled o vztazích, které pronásledování přichází:

osobní vztahy	partneřská (manželé, bývalí manželé, přátelé) náhodná známost kamarádské blízní rodiny sousedské
pracovní vztahy	zaměstnanec/ý partner (nadřazení, podřízení, kolegové) profesní vztah (lékaři v. pacienti, právníci v. klienti aj.)
mediálně zprostředkované vztahy	pronásledovatelé celebrit
žádný předchozí vztah	vyskytuje se vzácně

4. Jaký dopad má nebezpečné pronásledování na oběť?

Nebezpečné pronásledování vyvolává v oběti vždy intenzivní strach. Ze strachu o své bezpečí se obrací na policii.

Typické dopady na pronásledovanou osobu:

- strach z pronásledovatele
- narušení duševní stability oběti
- silné příznaky dlouhodobého stresu (např. deprese, labilita, nervozita, podrážděnost, lekačnost, panika) a sociální izolace
- významný finanční dopad (vzdáje na zajištění bezpečí privátní cestou, např. změna bydliště, změna na pracoviště, změna a utajení telefonní čísla)

5. Co by měl policista udělat v kontaktu s osobou, která je pronásledována?

- věnovat každému takovému případu zvláštní pozornost, neboť některé pronásledování může skončit závažným trestným činem
- naslouchat trpělivě a podrobně stížněl pronásledované osoby a dozrvaním zjistit všechna fakta o pronásledování
- ptát se na přítomný nebo minulý výskyt domácího násilí tam, kde jsou nebo byly mezi pronásledovatelem a pronásledovanou osobou osobní vztahy
- poučit pronásledovanou osobu o tom, jak v případě bezprostředního ohrožení volat policii a pomoci, odpovědět na otázky pronásledované osoby týkající se jejího bezpečí
- doporučit pronásledované osobě, aby kontaktovala specializovanou poradnu (například Bivý kruh bezpečí – tel. 257 317 110, nonstop s propojením na regionální povazdy v ČR)

Přát se na rizikové faktory (úvěkly výskyt zvláště rizikové fyzické násilí):

- **z hlediska PUVAHY pronásledování**
 - zášpat do sokromi
 - narušení dobré pověsti
 - forma kontaktování
 - dotěly
 - jednání vyvolávající strach
 - hrady fyzickým ubližením
 - fyzické násilí
 - čas a úsilí věnované pronásledování
 - stupňování z hlediska čemosti a krmosti

• z hlediska PRONÁSLEDOVATELE

- zlost
- racionalita
- nestoumnost
- úzkostnost
- sociální izolovanost
- životní stressory
- aktuální problémy
- závislost
- KZU dopouštějící se majetkové nebo násilné trestné činnosti

• z hlediska ZRANITELNOSTI pronásledované osoby

- rozporuplné chování k pronásledovateli
- podceňování rizika
- nepřerušování kontaktu s pronásledovatelem
- ochromující strach snižující sebeobraně chování
- sociální izolace
- porče s přížubobemím se
- úzkostnost
- toxikomanie
- nedostatečné zázemí v práci nebo doma
- obavy související s rodinnými příčlislky

Vyskyt výskyt rizikových faktorů policista opravňuje v konkrétním případě uzavřít o nebezpečném vyvíjí. Proto by měl:

- pečlivě zvážít další postup (např. kontaktování pronásledovatele za účelem podání vysvětlení může někdy situaci zklidnit, někdy naopak nebezpečně vyhorit)
- vztazích/případech konzultovat případ s odborníky (policijní psychologové, psychologické pracoviště MV ČR)

Příloha č. 1

6. Co může policista doporučit oběti nebezpečného pronásledování?

- kategoricky přerušit veškeré kontakty s pronásledovatelem
- zapojit do případu třetí osobu (nejlépe advokáta), která pronásledovatele vyzve k ukončení nevyžádaného chování a upozorní ho, že mohou být přijaty i právní kroky k zastavení pronásledování
- informovat své okolí (osoby, které mohou pomoci) o tom, co se děje a požádat o pomoc (např. doprovod ze zaměstnání, zákaz vstupu na pracoviště, neposkytování informací o pronásledované osobě, nepředávání vzkazů)
- shromažďovat důkazy (např. dokumentovat veškeré události prostřednictvím deníku, uchovat veškeré důkazy, které s pronásledováním souvisí – dopis, sms zprávy, e-maily, dárky a jiné předměty)
- zajistit své bezpečí (např. doporučením bezpečnostního plánu s ohledem na konkrétní situaci pronásledované osoby)
- okamžitě volat Policii ČR v případě přímého ohrožení
- na základě § 76 b odst. 1) Občanského soudního řádu požádat soud o vydání předběžného opatření

Dále můžete v rámci bezpečnostního plánu pronásledované osobě doporučit:

- nosit u sebe mobilní telefon s předvolbou tísňového volání „158“ a na známé;
- zvážit zakoupení obranného spreje;
- poučit se o tom, jak přivolat na pomoc jiné lidi, jak hledat pomoc u lidí (v obchodě, v domě, na zastávce..);
- měnit trasy, časy, zvyky, které pronásledovatel zná a využívá je;
- neposkytovat nikomu, kromě důvěryhodných osob, informace o svých plánech, o novém telefonním čísle apod.;
- využívat telefonní záznamník.

Nebezpečné pronásledování (§ 352)

Navrhované znění skutkové podstaty trestného činu (Pozměňovací návrh k vládnímu návrhu trestního zákoníku – Sněmovní tisk č. 410, stav ke dni 25. 9. 2008)

- Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že:
 - a) vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým,
 - b) vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje,
 - c) vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje,
 - d) omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo
 - e) zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.
- Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1
 - a) vůči dítěti nebo těhotné ženě,
 - b) se zbraní nebo
 - c) nejméně se dvěma osobami.

Předejte pronásledované osobě kontakt na nonstop linku Bílého kruhu bezpečí, tel: 257 317 110. Zde můžete dostat další potřebné informace a rady včetně možnosti bezplatné osobní konzultace s psychology a právníky.

Příloha č. 2

STALKING – pomůcka pro příslušníky Policie ČR

Znaky:

- Opakovanost (dlouhodobost)
- Eskalace (frekvence, závažnost, okruh osob)
- Intenzita
- Nevyžádané jednání (oběť nemůže chování stalkera ovlivnit)
- Mimo normu
- Záměrné, úmyslné a promyšlené jednání stalkera

Přibližná hranice protiprávního jednání (dle intenzity a doby trvání)

- denně několik obtěžujících telefonátů
- 10 a více SMS denně
- 3-5 dopisů týdně
- odkládání dárků u dveří bytu
- několikahodinové postávání před domem oběti, které je zjevné
- sledování a oslovování oběti při jejím vycházení z bytu/ pracoviště atp.

Základní typy stalkerů:

- Ex-partner stalking
- Umanutý ctitel
- Duševně narušený pachatel
- Sadista-psychopat

Hodnocení rizika – brát v potaz zejména:

- Výhrůžky (obsah, konkrétnost) vč. sebevraždy
- Avízo zločinu
- Dřívější pokusy ublížit oběti (zejm. na veřejnosti)
- Násilní na zvířatech
- Situace pachatele (zaměstnání, závislosti, ztráta životní perspektivy...)
- Reakce pachatele na instituce
- Ozbrojený pachatel
- Kriminální minulost pachatele
- Náboženství a kulturní hodnoty pachatele
- Umanutá fixace na oběť
- Situace, které mohou vyhrotit konflikt
- Jak vnímá riziko oběť

Doporučení pro oběti stalkingu:

- žádný kontakt, žádná reakce
- vyhýbat se setkáním se S
- evidence - dokumentovat a uchovat
- informovat své okolí a dohodnout opatření
 - Rodina, přátelé
 - Zaměstnavatel
- hledat oporu a pomoc (např. poradny a linky BKB)

Příloha č. 2

Katalog otázek:

1. Důležité informace o konkrétní podobě stalkingu

- Kdy začal stalking?
- Kdo je pronásledovatelem (známý či neznámý pachatel)?
- Jaké jsou konkrétní způsoby pronásledování?
- Jak je doba trvání a intenzita pronásledování?
- Zda a jak pronásledovatel vyhrožuje?
- Došlo už na násilí? (poškození věcí, ničení majetku oběti...)
- Co předcházelo samotnému pronásledování?
- V případě „ex-partner“ stalkingu je nutné zjistit, zda v předcházejícím vztahu se vyskytovalo domácí násilí! (kritérium pro zvýšenou ohroženost oběti)

2. Důležité informace o chování oběti a jejich pokusech zastavit pronásledování

- V případě známého pronásledovatele: zda a jak sdělila oběť, že si nepřeje žádné kontakty?
- Jaká opatření na svou ochranu a stopnutí stalkingu již oběť učinila?
- Jaké problémy a potíže ji stalking doposud způsobil?
- Jaké důvody má pro své obavy? Čeho se nejvíc obává?
- Jaké možnosti má oběť pro zajištění vlastního soukromí a bezpečí?
- Kdo je o její situaci informován (rodina, zaměstnavatel atd.)?

3. Důležité informace o stalkerovi (v případě známého pronásledovatele)

- Odkud zná oběť stalkera? (partner, kolega z práce, propuštěný zaměstnanec, soused...)
- Měla oběť kontakt se stalkerem? Jaký, jak dlouhý?
- Zná oběť osobní historii, rodinu a sociální vazby stalkera?
- Rozešli se rodiče stalkera, když byl ještě dítětem? Zažil stalker domácí násilí v původní rodině? Zažil jiné podoby násilí?
- Kdo byl/je pro stalkera referenční osobou (autoritou, na kterou dá – matka, kamarád, nadřízený a pod)?
- Jak lze charakterizovat sociální vztahy a kompetence stalkera?
- Zná oběť zvyky, postoje, pocity a emocionální chování stalkera?
- Jak hodnotí jeho potenciál k násilnostem?
- Konzumuje pronásledovatel alkohol, drogy? Jak to ovlivňuje jeho chování?
- Má v držení zbraň?
- Jak reaguje na úřady a jejich nařízení?
- Má kriminální anamnézu?
- Jaký je kulturní původ/zázemí stalkera?
- Existují okolnosti, které mohou vyhrotit situaci?

Příloha č. 3

Kam se obrátit pro pomoc

Policie ČR	158
Městská policie	156
Integrovaný záchranný systém	112

Pomáhající neziskové organizace

Centrum krizové intervence	284 016 666
Bílý kruh bezpečí, o.s. (nonstop)	257 317 110
Dona linka (nonstop)	251 511 313
ROSA, o.s.	241 432 466
SOS linka ROSA	602 246 102
(Po-Pá: 09:00-18:00)	
Acorus, o.s. (nonstop)	283 892 722
ProFem, op.s.	
Linka právní pomoci	
(středa 18:30 – 20:30)	224 910 744

(Intranet PČR)

Příloha č. 4

STALKING= NEBEZPEČNÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ

Stalking = stopováním uštvat lovenou zvěř k smrti

Pojem „stalking“ se začal používat v 90. letech v USA pro označení způsobu chování, kdy se pachatel zaměří na konkrétní osobu, kterou pak obtěžuje systematicky a úporně projevy **nevyžádané a nechtěné** pozornosti. Je obecně považován za specifickou variantu násilí.

V kriminologickém smyslu je stalking definován jako **úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu života a ohrožuje její bezpečnost**. Příмым následkem stalkingu je **závažné narušování soukromí, osobní svobody a lidské důstojnosti oběti**. V závažných případech je poškozováno **duševní a tělesné zdraví oběti, či dokonce ohrožován její život**.

Projevy stalkingu:

- obtěžování
- pronásledování
- pronásledování s vyhrožováním

Posuzování nebezpečnosti stalkingu:

Posuzování nebezpečnosti pronásledování se opírá o sběr a vyhodnocení dostupných informací ke konkrétnímu případu. Jsou jimi:

1) informace o pronásledovateli

U pronásledování **vždy** zjišťujeme:

Eskalaci, tj. zda pronásledování má či bude mít stupňující charakter.

Dobu či délku pronásledování, zpravidla platí: čím delší průběh, tím horší prognóza.

Znovuobnovení obtěžování, poté, co pachatel své činy zdánlivě ukončil.

Intenzitu psychického a sociálního poškozování oběti.

S přihlédnutím k těmto hlediskům lze rozlišit pět typů stalkerů:

- 1. Odmítnutý pronásledovatel** – dopouští se pronásledování v důsledku rozčarování z ukončeného vztahu. Může to být vztah intimní, rodinný, pracovní, obchodní i terapeutický.
- 2. Hledač intimity** – touží po vztahu s osobou, která ho zaujala a o které předpokládá, že bude jeho city opětovat. Odmítá uvěřit negativní reakci oběti. Neusiluje nutně o sexuální vztah, ale naplňuje své fantazijní představy o kontaktu s obětí.

3. **Nekompetentní nápadník** – jde mu o schůzku či sexuální schůzku. Jsou to sociálně nešikovní jedinci, kteří jsou odmítáni.
4. **Zlostný pronásledovatel** – pronásleduje úporně svojí oběť kvůli skutečné či domnělé újmě, kterou mu oběť způsobila. Vyhrožuje a zastrašuje, cítí se být sám obětí, chce získat moc, která mu přináší satisfakci.
5. **Predátorský pronásledovatel** - jeho cílem je útočné, sexuální chování. Má radost z toho, že oběti dává v náznacích najevo, že je sledovaná, ale nechce ji vyplašit před finálním útokem.

U každého typu pachatele je stanoveno riziko pro:

- fyzické napadení oběti – vysoké u odmítnutého a predátorského typu,
- vyhrožování – nízké u predátora a hledače intimity,
- tvrdošijnost (= perzistence, stálost, odolnost) pronásledování u momentální oběti – příznivější prognóza je u nekompetentního typu,
- pronásledování zacílené na nové oběti – vysoké riziko pronásledování je u odmítnutého, nekompetentního a predátorského typu,
- psychické a sociální poškozování oběti – vysoké je u odmítnutého, zlostného a predátorského typu.

Tabulka rizika:

Domény rizika	Odmítnutý pronásledovatel	Hledač Intimity	Nekompetentní nápadník	Zlostný Pronásledovatel	Predátorský pronásledovatel
Napadení	Vysoké riziko	Nízké riziko	Nízké riziko	Nízké riziko	Nízké riziko
Vyhrožování	Vysoké riziko	Moderované riziko*	Vysoké riziko	Vysoké riziko	Nízké riziko
Tvrdošijnost	Moderované riziko	Vysoké riziko	Nízké riziko	Moderované riziko	Nízké riziko
Psychické a sociální poškozování oběti	Vysoké riziko	Moderované riziko	Nízké riziko	Vysoké riziko	Vysoké riziko
Opakování vůči nové oběti	Vysoké riziko	Nízké riziko	Vysoké riziko	Moderované riziko	Vysoké riziko

*Moderované riziko – zprostředkované dalšími okolnostmi.

Chování stalkera (2004):

Chování stalkera	Četnost výskytu v procentech
Telefonuje oběti	85 %
Potuluje se v její blízkosti	68 %
Pokouší se jí kontaktovat přes třetí osoby	65 %
Vyptává se na ní v jejím prostředí	55 %
Postává před jejím domem	54 %
Zasílá jí dopisy	50 %
Zasílá sms	47 %
Sleduje oběť	44 %
Posílá jí dárky	43 %
Beze slova postává (vysedává) v její blízkosti	39 %
Zanechává jí vzkazy	35 %
Zasílá jí e-maily	35 %
Pronásleduje jí autem	35 %
Ničí její majetek	26 %
Vniká do jejího bytu	18 %
Zasílá jí šokující předměty	13 %
Objednává zboží či služby jménem oběti	10 %

2) informace o oběti

Je nutné poznat objektivní možnosti oběti pro zajištění svého bezpečí (např. změna bydliště) a její subjektivní stav. Míru zranitelnosti zjistíme např. následujícími dotazy:

- Znájí se oběť a pronásledovatel dobře?
- Je pronásledovatel obeznámen s denním režimem a návyky oběti?
- Jsou pronásledovatel a oběť stále ještě v přímém kontaktu?
- Má oběť reálnou možnost zajistit si fyzickou bezpečnost?
- Má intenzivní strach až hrůzu z pronásledovatele?
- Jaké jsou u oběti symptomatické příznaky?
- Sdílí její obavy také lidé v jejím nejbližším okolí?
- Může oběť zvýšenou opatrností eliminovat riziko napadení? Je schopna předjímat riziko napadení a zvolit účinnou obranu?
- Je sama schopna vyhrožování zastavit?

Prognóza nebezpečnosti je ovlivněna též konkrétními situačními faktory (např. pronásledovatel změní místo bydliště směrem k oběti).

Dopad stalkingu na oběť:

Důsledky stalkingu	Četnost výskytu v procentech
Žádné důsledky	0-2 %

Panika	11-30 %
Bolesti hlavy	14-35 %
Žaludeční potíže	34-43 %
Deprese	28-48 %
Vzteky, podrážděnost, agrese	30-66 %
Nedůvěra vůči ostatním	38-66 %
Poruchy spánku, noční můry	41-67 %
Nervozita, lekavost	0-70 %
Strach	43-71 %
Pocit vnitřního neklidu	54-81 %
Pracovní neschopnost	17-23 %

Dynamika průběhu pronásledování se může změnit v souvislosti s dramatickými epizodami v životě stalkera. Tím může být nový vztah, který oběť navázala, rozhodnutí odejít ze soužití, podaná žádost o rozvod nebo rozhodnutí soudu o svěřeni dětí do péče; v pracovních vztazích je to změna zaměstnání apod.

Ukončení stalkingu může podpořit aktivita ze strany oběti. Lze doporučit:

- důsledně ignorovat pokusy o kontakt – tzn. vytrvat u nulové reakce,
- vyhýbat se setkání – i za cenu změny životních návyků,
- stalking dokumentovat – uchovávat všechny dopisy, sms zprávy, e-maily, fotograficky zachytit jeho přítomnost na pracovišti, v okolí bydliště, jím rozbité věci apod.,
- o stalkingu informovat své okolí – včasné zveřejnění zvyšuje možnost ochrany oběti,
- vyhledání pomoci a podpory – u blízkého člověka nebo na specializovaném pracovišti.

3) **Falešné oběti stalkingu**

Rozlišujeme dva základní typy nepravých obětí, a to:

- Nepravá oběť, u níž je kontakt s realitou zachován, svou viktimizaci finguje. Jedná se o účelové jednání, jehož motivací mohou být alibi, pomsta, přání získat pozornost, určité výhody apod.
- Nepravá oběť, u níž kontakt s realitou zachován není, v motivaci sehrávají důležitou roli různé psychické poruchy.